

**ՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀՆ ՍՏԱՅԱՎ
ԼԵՀԱՓԱՌԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Ազգային ժողովի նախագահ Արմեն Խաչատրյանը նոյեմբերի 7-ին Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնում հանդիպում ունեցավ Ն. Ս. Ս. Ս. Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի հետ:

Վեհափառ Հայրապետը մեկ անգամ էս իր խորհրի ցավակցու-
թյունը հայտնեմ հոկտեմբերի 27-
նոդերգական դեպքերի գոհերի
կապակցությամբ, (մէջ, որ ժողո-
վորը մի մեծ ուժ կտոնի հաղթա-
հաբելու այս փորձությունը: Շնոր-
հակորդով պրն. Խաչատրյանը՝
Աժ. հասիապա ընծարկուլ կապա-
կցությամբ՝ Ամենայն Հայոց կաթո-
ղիկոսը համոզմունք հայտնեմ, որ
այս անգնի պատասխանատու
պաշտոնում էս իր ողջ եռանդն ու

**ԱԺ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՀՅՈՒՐԵՆԿԱԼԵՑ
ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ**

Խորհրդարանի նախագահ Արմեն Նալբանդյանը նոյեմբերի 17-ին Ազգային ժողովում հյուրընկալեց Մ. Ս. Ս. Տ. Գարեգին Բ Ամենափայլ Հայոց կաթողիկոսին։ Ավետափառ Հայրապետը մեկ անգամ էս շնորհալիցը պրճեց պրճ. Նալբանդյանը՝ օրենսդիր մարմնի ղեկավարի պատասխանատու տվաշտոնում։ Ընդարձակ կապակցությույամբ, նրան մարդեք հաջողություններ՝ օրինատեղեք գործունեության մեջ, ամենայն բարիք։

Անդրադառնելով հանրապետության ներքաղաքական գաղափարունեքին՝ Հայոց հովվապետը գերհույսով արժեքներ է նշել, որ հոկտեմբերի 27-ի որոշեցական դեպքերից հետո Հայաստանում արագորեն հարթակարգվեց ճգնաժամային իրադրությունը, եւ, շնորհիվ երկրի իշխավարության գույտու ու լրջաբեկի կեցվածքի՝ ներկայումս վերահաստատվել է կայունությունը, կյանքը ընթանում է նորմալ հունով: Նա առանձնապիսի ընդգծեց այս խնդրում ամենամեծ Սուրեն խա-

չափազանց դերն ու ջանքերը: Կաթոլիկոսը համոզմունք էր հայտնում, որ ոչինչ էլ կարող խոչընդոտել Հայաստանում ժողովրդավարության խորացմանն ու երկրի առաջընթացին: Խոսելով ժողովրդի կյանքում Եկեղեցու դերի մասին՝ Հայոց Հայրապետը ասաց, որ Եկեղեցին առաքելությունն է անրապնդել հավատը՝ խարսիվելով սիրո, հայրենասիրության ու նվիրունի հյուր՝ քաղաք պատելով ժողովրդի կամքն ու ոգին՝ ըստ ամենայնի նպաստելով հայոց պետականության կերտմանը:

Հնորհակալություն հայտնելով
վեհապառ Հայրապետին՝ շնորհա-
կալորհիքի ու բարեմտաբանների
համար՝ Աժ նախագահ Արմեն
Խաչատրյանը նշեց, որ այսօր բո-
լորս պետք է ծառայենք պետու-
թյան իդրացման, պետականու-
թյան կերտման, երկրի ու ժողովու-
րդի բարգավաճման վեհ գաղա-
փարների իրականացման: «Պի-
տոյության շահն է, որ պետք է լինի
առաջնային՝ ասաց խորհրդարա-

որ դեկավարը, քանզի ժողովուրդը ապակվիրում է իր քննարկումների, եւ նրանց պատասխանատվությունը ժողովրդի նկատմամբ հսկայական է: Նա առանձնացրեց եկեղեցու դերը ազգայնապետության, ոգեղենը դաստիարակության, հոգու արժանապատվության պահպանման խնդրում: Անորաշուռնալով հոկտեմբերի 27-ի դեպքերին պղնձ, խաչապատեան ընդգծեց, որ խառնակության կյաւածնիկ հայրենիքի ու պետականության համընդհանրականությունների փորձ կատարողները: Ինչ վերաբերում է խորհրդարանի գործունեությանը, Աժ նախագահը նշեց, որ ներկայումս առկա է փոխկախառնություն, միաբանության մրցույթ, որը մեծապէս կնկատակի իրատեսական, գործնական գտնենքի ուղու մանրացումը:

Հանդիպմանը քննարկվեցին նաեւ եկեղեցի-պետություն հարաբերություններին առնչվող հարցեր:

Աժ հասարակայնության հեղ
կապերի վարչություն

ՇՆՈՐՀԱՎՈՐԱՆՔՆԵՐ
ԳԱՐԵԳԻՆ Բ
ԼԷՀԱՓԱՌ-ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

U. O. S. S

Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, ընտրության եւ օծման կապակցությամբ Մայր Աթոռ զատվ, շնորհակալորեն Հայաստան պետության առջին դամբերը, Հայաստանում հավատարմագրվան հետպահներ, քույր եկեղեցիների ներկայագուհիներ

այդ, ստացվել է

հայրուրավորը չէ
հեռազերե ու չէ
Սրբորդանը չէ
Ֆրանսիայի նախ
րակը, Հրատարակ
վարդ Առաքման
եւ համայն Ռուս
Ալեքսի Բ-ն, Կո
նիդեգերական
ուղիները, Կր
պատրիարք Իյս
րիի արքեպիսկո
ղարիպի պատր
Անտիոքի պատր
սը, Ալեքսանդր
Աֆրիկայի պատ
Է-ն, Կաշրավայ
հաստանի մեծ
Եկեղեցիների հ
խորհրդի գլխա

schulenburgi

հայապորձավաճախներ: Նորին արքավորել են ազատ Փակ Դ-ն ամառապահ եղ- նեն, Մոսկվայի ռո պատրիարք տանդնուպոլսի տարաբար Բարո- կար ճորդիկու- Բ-ն, Ջեներբե- ոս Ջորդի, Բուլ- ռաս Մարսիմ, արք Իգնատիո- նի եր համայն հայեր Պետրոս եր համայն Լե- պպոլիտ Սավան, ամաշխարհային ռո բարտուղար

Կոնուրդ Ռայգերը, Փարիզի արքեպիսկոպոս ժան Մարի Լուստիլերը, հայ կաթողիկոս պատրիարք Ներսես Պետրոս ԺԹ-ն, իռլանդի թեմական առաջնորդներ արտասահմանյան տարբեր երկրներից, ՀՔԸՄ նախագահ Լուիզ Միրին Մամուկյանը, Մոսկվայի հայ համայնքի խորհրդի նախագահ ակադ. Սամվել Գրիգորյանը, ռուս-նակցական, ռաճկավար, հնչա-կյան կուսակցությունների կենտրոնական վարչությունները, ՀՀ նախարարներ, մարզպետներ, օտար երկրներում ՀՀ դեսպաններ, Հայաստանի եւ Միջուրդի գանձաւան բարեգործական, հասարակական, ուսումնական, կա-կոյութային կազմակերպություններ, առանձին անհատներ։

**ՌՈՒՄԻՆԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆՆ ԱՅՅԵԼԵՑ
ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍԲ. ԷԶՄԱԾԻՆ**

[illegible]

Վեհափառ Հայրապետը վկայեց, որ ռուսմհատապ համայնքի դարավոր պատմությանը ընթացքում արդեն իսկ ձեւավորվել են սերտ հարաբերություններ երկու ժողովուրդների միջև և ցերեպի միջև, որոնք առավել ցերմացան երջանկահիշատակ Վազգեն Վ. Վեհափառի գահակալության ժամանակներից: Նորից Սրբությունը հավաստեց, որ ինքը եւս կշարունակի աջակցել հայ եւ ռուսին եկեղեցիների պայմանական կապերի ամրապնդմանը:

Հանդիսանում լիարժեքությամբ
վեց նաև ռուբինահայ կայանին
առնչվող հարցերի շուրջ: Պրն.
Պյատոմնեմ նշեց, որ ռուբինահա-
յանը, երկու ժողովուրդների բարե-
նամուտյան կարեւորագույն գրա-
վակալներ լինելուց գատ. նշանա-
կալի դեր ունեն գաւ Ռուսինիա-
յի հասարակական եւ նշակույթ-
ային կայանըւմ, նրանցից շատերը
երկրի բարձրագույն կիշխանու-
թյուններում զբաղեցնում են պա-
տախանաւատու պաշտոններ:

BROWN HILLS

**ՔԱՐՈՉՉԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԸ
ԱՅՑԵԼԵՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ**

Նոյեմբերի 17-ին Ս. Էջմիածնի Քրիստոնեական դաստիարակության և բարոյագիտական կենտրոնի աշխատակազմը, վարիչ-տնօրեն Ս. Մազազն վրդ. Սրբավանյանին գլխավորելով, Կեփարտոնում այցելեց Ն. Ս. Օ. Տ. Գաբրիել ՄԱՆՆԱՅԻ Հայոց եպիսկոպոսին։ Ներկայացնելով աշխիժայտը, ներկայացրեց նախ աշխատակազմի անունից շնորհակալեց Կեփարտի Հայրապետին Ս. Գրիգոր Լուսավորչի գահին բաժնեդրու կապակցությամբ, այսպիսով համատեղ ապումբեց բարոյական կենտրոնի վերջին շրջանում կատարած գործերի մասին և հավաստիացրեց, որ առաջիկայում էլ ավելի

եռանդով պիտի շարունակվեն տարրվող աշխատանքները։

Իր խոսքում Գառնիկն Բ. Վեհապալատ կնքարձակում մեջ, որ քաղաղական կենտրոնի կատարած գործերի արդյունքներն ակադեմիա են, ինչպես կրթական (համընկրպական են կիրակաշար դպրոցներ, կրթիկ ուսուցիչներ պատրաստում), այնպես էլ հրատարակական են մասսայական քաղաքաշարան քննադատական։ Գնահատաշարի հետ մեկտեղ Վեհապալատ պիտի ընդգծե առաջիկա անկիրքների ծավալում ու կարելորդությունը։ «Մի բան հստակ է, որ իսկայամապալ գործ ունենք մեր առաջ»։

ՍԱՀՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀՆ ԱՅՑԵԼԵՑ ՍԱՅՐ ԱԹՈՈՒ

Նորին Սուրբ Օմորություն Ս. Տ. Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի գրասենյակին՝ սուրբ խաչի կողքին, դրվեց սահմանադրական արդարադատության խորհրդանշան արտահայտող արձանիկը: Այն Վեհափառին նվիրեց ՀՀ սահմանադրական դատարանի իր հետ այցելելով Ս. Էջմիածին՝ շնորհավորելու նորոշյալ կաթողիկոսին:

- Ես իմ հարգանքի խորին զգացումն եմ արտահայտում,- ասաց Վեհափառը,- եւ ձեր այցը գնահատում եմ որպէս զորակցություն մեր աշխատանքին: Մեր խնդիրն է, որ Եկեղեցւոյ վերահսկողութեամբ ամեն ինչ տուն, ինչի օջախ, վայելենք ժողովրդի սերն ու նվիրումը եւ այդ ոգեկոչումով, Աստուծոյ օգնությամբ կարողանանք իրականացնել Եկեղեցւոյ առաքելությունը:

Պարոն Հարությունյանը կարեւորեց եկեղեցի-ժողովուրդ, եկեղեցի-պետություն կապերի ամրապնդումը:

- Ժողովրդի ուզածը խաղաղ կյանքն է, հույսը, հավատն ու սերը, եւ ցանկալի է, որ ժողովրդի ու Աստուծոյ ծառաների միջեւ փոխադարձ հարգանք եւ բարի վերաբերմունք թեւադրի:

Հանդիպման ընթացքում շոշափվեցին նաեւ Մայր Աթոռի եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսության հարաբերությունը բարելավման, ազգային արժեքների պահպանման գործում Եկեղեցւոյ եւ մտավորականության դերի մասին ու նաեւ շատ այլ հարցեր, որոնք եկեղեցական ու պետական գործիչների մտահոգության խնդիրն են երկրի համար այս դժվարին շրջանում:

ՄԳ լրագրական ծառայություն

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐՆ ԱՅՑԵԼԵՑԻՆ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾԻՆ

Նոյեմբերի 15-ին Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գաբրիել Երկրորդը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում ընդունեց ՀՀ մշակույթի նախարարության պատմության եւ մշակույթի հուշարձանների պահպանության վարչության պետ Գագիկ Գյուրջյանի գլխավորած պատվիրակությանը, որի կազմում էին հիշյալ վարչության աշխատակիցներ, հայկական ճարտարապետությունն ուսումնասիրող RAA միջազգային կազմակերպության ներկայացուցիչ Մարկո Բարսիլիան եւ «Երկիր եւ մշակույթ» փաստաթղթի համեմատման անդամ Արմեն Հախնազարյանը:

Ընդհանրվորելով նորընտիր կաթողիկոսին հայրապետության շարժը պարտականություններն ստանձնելու կապակցությամբ՝ հյուրերը հանգամանորեն ներկայացրին Հայաստանում գտնվող պատմամշակութային կորոզիայի վիճակը, դրանց պահպանման ու վերականգնման ուղղությամբ տարվող աշխատանքները եւ մասնավորապես այն ծրագրեր, որոնց շրջանակներում կարելիացնում են ենթարկվում վանքերն ու եկեղեցիները: Բնաթղթի վեցին նաեւ Հայաստանում քրիստոնեության՝ որպէս պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակին նվիրված առաջին ծրագրեր, որոնք վերաբերում են քրիստոնեական հուշակոթողներին:

Հանդիպման վերջում Վեհափառ հայրապետն իր գոհունակությունը հայտնեց կառավարող աշխատանքների վերաբերյալ եւ նշեց, որ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը միշտ պատրաստ է օժանդակելու հուշարձանների պահպանությանը՝ քաղաքի համապատասխան կազմակերպություններին:

ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության լրագրական ծառայություն

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՀՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԴԵՍՊՈՒՆԻՆ

Նոյեմբերի 19-ին Մայր Աթոռ Սր. Էջմիածնում Ն. Ս. Ս. Տ. Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն ընդունեց Հայաստանում Հունաստանի Հանրապետության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Պանայոտիս Չոքրաֆուին:

Հույն դեսպանն իր շնորհավորանքն ու ուրախությունը հայտնեց Հայոց Սր. Աթոռի նոր գահակալի ընտրության առիթով: Ցավով նշելով, որ Վեհափառ Հայրապետի ընտրությունը համընկավ Հայաստանի համար ողբերգական դեպքերի հետ՝ պրն. Չոքրաֆուին Հայոց կաթողիկոսի ընտրությունը նկատեց իրեն մխիթարություն այդ դժվարին պահին:

Նորին Սրբությունը, շնորհակալություն հայտնելով բարի մտորանքների համար, գոհունակությամբ նշեց, որ հայ ժողովուրդը խոնհամուրդով տարալ աչք հոր փորձությունը, վերահաստատելով երկրի կայունությունը, ինչին նպաստեց նաեւ եղբայրական պետությունների, այդ թվում՝ Հունաստանի արտագաղթի ընդհատմանը: Վեհափառ Հայրապետը փստախաբար նշեց, որ երկու քրիստոնյա ժողովուրդների եղբայրական կապերը կշարունակեն էլ ավելի զարգանալ, որին իրենց նպատակը կարող են բերել նաեւ Հայ Աթաղեական եւ Հույն Ուղղափառ Եկեղեցիները: Այս առիթով Վեհափառ Հայրապետը հանձնարեց իր անձնական խոսքերը:

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԳԱՐԵԳԻՆ Բ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՀԱՌՈՒՆԱՍՏԱՆԻ
ԱՎԳԱՍՏԻՆՈՍՆԵՐԸ**

Նոյեմբերի 8-ին Ն. Ս. Ս. Տ. Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին շնորհավորելու նպատակով Մայր Աթոռ Սր. Էջմիածին այցելեցին ՀՀ գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անդամներ՝ Նախագահ Ֆադեյ Մարգարյանի գլխավորությամբ:

Վեհափառ Հայրապետը, շնորհակալություն հայտնելով ակադեմիկոսներին, կարեւորեց գիտության դերը երկրի զարգացման եւ ամրապնդման գործում: Իր հերթին պրն. Մարգարյանը երախտագիտությամբ հիշատակեց, որ Վեհափառ Հայրապետը, ինչպէս Արարիկի հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ, բազմիցս անգամներ է գիտությունը ցուցաբերել գործնական աջակցություն: Ֆ. Մարգարյանը միաժամանակ հույս հայտնեց, որ այսուհետ եւս կշարունակվեն կապերը Եկեղեցւոյ եւ ակադեմիայի միջեւ:

Հանդիպման ընթացքում արձարձակեցին նաեւ կրթական խնդիրներին առնչվող հարցեր: «Եկեղեցին իրական պատասխանատու է ժողովրդի բարոյական նկատարման ծնունդն համար»,- կարեւորեցելով երիտասարդ սերնդի դաստիարակության հարցը՝ ասաց Նորին Սրբությունը:

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԳԱՐԵԳԻՆ Բ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԸՆԴՈՒՆԵՑ
ՀՅՐԴԱՆԵՐԻՆ**

Նոյեմբերի 6-ին Ն. Ս. Ս. Տ. Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց նորընտիր կաթողիկոսին շնորհավորելու նպատակով Մայր Աթոռ Սր. Էջմիածին այցելեցին ՀՅՐԴ գերագույն մարմին ներկայացուցիչ Հրաճո Մարգարյանը, ՀՅՐԴ գերագույն մարմնի ներկայացուցիչ, Աժ պատգամավոր Արմեն Ռոստոյանը եւ ՀՅՐԴ բյուրոյի անդամ Վիգեն Հովսեփյանը՝ կրոնի գործերի պետական խորհրդի պաշտոնակատար Լեւոն Մկրտչյանի ուղեկցությամբ:

Գաբրիել Բ կաթողիկոսն ընդգծեց, որ Հայ Եկեղեցւոյ կրթութեամբ առաքելությունը շարունակում է մնալ ժողովրդի քրիստոնեական դաստիարակությունն ու նրա հոգեւոր-բարոյական նկատարի կեր-

փառ Հայրապետը հիշատակեց Կոստանդնուպոլսի հունաց տեղեկական պատրիարքի եւ երջանակաբանական Գաբրիել Ա կաթողիկոսի փոխադարձ այցելությունները:

«Ինչպէս երջանակաբանական Գաբրիել Ա կաթողիկոսը, մենք եւս շարունակելու ենք զարգացնել միջեկեղեցական հարաբերությունները: Իսկ Հիսուս Քրիստոսի 2000-ամյակը նկատում ենք իբրեւ լավագույն առիթ՝ քրիստոնյա եկեղեցիների միջեւ տարածայնությունների վերացման եւ եղբայրական փոխհամաձայնության հաստատման համար»,- ասաց Վեհափառ Հայրապետը դեսպանի խնդրանքով անդրադառնալով նաեւ Հայ եւ Հույն եկեղեցիների փոխհարաբերությունների զարգացման հեռանկարներին:

Նորին Սրբությունը շնորհակալություն հայտնեց նաեւ մարդասիրական այն օգնության համար, որ տրամադրվում է Հունաստանի կառավարության կողմից Հայաստանին եւ Հայոց Եկեղեցւոյն: Իր հերթին պրն. Չոքրաֆուին հայտնեց Հունաստանի կառավարության պատրաստակամությունը՝ առաջնորդելու եւս Հայաստանին եւ Մայր Աթոռին բազմաբնույթ աջակցություն ցուցաբերելու հարցում:

Հանդիպմանը ներկա էին Հունաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ Գեորգիոս Ռիզանակոսը եւ դեսպանի խորհրդական Էլենի Սորեմին:

Այս անցյալում Նորին Սրբությունը իր համոզվածությունը հայտնեց, որ Մայր Եկեղեցին մշտապես զգալու է ինչպէս պետության, այնպէս էլ բաղադրական կոսակցությունների աջակցությունը:

Ձրույցի ընթացքում երկուստեք մտահոգություն հայտնվեց նաեւ Հայաստանում աղանդների տարածման կապակցությամբ:

**ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ
ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՀԱՄԱՍՏԱՆԻ
ՌԵԿՏՈՐ ՌԱԳԻՆ ՄԱՐԿԻՍՅԱՆԻՆ**

Նոյեմբերի 9-ին Մայր Աթոռ Սր. Էջմիածնում Ն. Ս. Ս. Տ. Գաբրիել Բ կաթողիկոսն ընդունեց Երեւանի պետական համալսարանի ռեկտոր Ռադիկ Մարտիրոսյանին եւ մի խումբ դասախոսներին:

Ողջ համալսարանականների անունից ողջունելով Վեհափառ Հայրապետի ընտրությունը՝ պրն. Մարտիրոսյանը փաստեց, որ համալսարանն իր հիմնադրման օրվանից կապված է եղել Սր. Էջմիածնին: Համալսարանում դասախոսել են Հայ Եկեղեցւոյ հոգեւորականներ, աջակցել են համալսարանի հիմնադրմանը:

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը կարեւորեց համալսարանի առաջնային դերը երիտասարդ սերնդի ուսման եւ դաստիարակման գործում՝ միաժամանակ հավաստելով, որ Հայ Եկեղեցին նախանձախնդրորեն կշարունակի իր լուսնա ղեկ այդ գործում:

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ
ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՆԳՆԱՍՏԱՆԻ**

Նոյեմբերի 21-ին Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին գահակալության առիթով շնորհավորելու, ինչպէս նաեւ Վեհափառ Հայրապետի օրհնությունն ստանալու նպատակով Մայր Աթոռ Սր. Էջմիածին այցելեց Հայաստանի Հանրապետության ներքին գործերի նորակազմակերպող Նախարար Հայկ Հարությունյանը:

Նորին Սրբությունը իր հերթին եւս շնորհավորեց նոր նախարարին պատասխանատու պաշտոնի ստանձնման առիթով եւ մարդիկ նրան ամուր կամ ու օգտաշատ աշխատանք՝ համոզելով հայ ժողովրդի եւ պետության խաղաղ ու բարօր կյանքի:

ՄԱՄԼԱ ԳԻՎԸՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՈՒՆ

ԲԱՅՎԵՑ ԳՈՐԻՍ-ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ ՍԱՅՐՈՒՂԻՆ

Նոյեմբերի 12-ին բացվեց Գորիս-Ստեփանապոլսի ավտոմայրուղու վերջին՝ 6-րդ հատվածը: Չմայած Գորիսից մինչեւ Շուշի ձգվող ճանապարհի անբողոքուն ծյունածածկ էր, սակայն ճանապարհի բացումը կատարվեց պատշաճ հանդիսավորությամբ:

1995-ի ապրիլին էր, երբ սկիզբ դրվեց Գորիս-Ստեփանապոլսի մայրուղու շինարարությանը, ու առաջին ճանապարհահատվածի շահագործման առիթով շինարարներին իր հայրապետական օրհնությունը բերեց երջանակաբանական Գաբրիել Առաջին կաթողիկոսը: Այս իրար հաջորդեցին ճանապարհի կառուցման փառատոները: Մայրուղու կառուցմանը, փաստորեն, իրականացավ Արցախի միացումը Մայր Հայաստանին: Այն կայացավ համայն հայրության զորակցությամբ, «Հայրապետը դեսպանի խնդրանքով անդրադառնալով նաեւ Հայ եւ Հույն եկեղեցիների փոխհարաբերությունների զարգացման հեռանկարներին»:

Նորին Սրբությունը շնորհակալություն հայտնեց նաեւ մարդասիրական այն օգնության համար, որ տրամադրվում է Հունաստանի կառավարության կողմից Հայաստանին եւ Հայոց Եկեղեցւոյն: Իր հերթին պրն. Չոքրաֆուին հայտնեց Հունաստանի կառավարության պատրաստակամությունը՝ առաջնորդելու եւս Հայաստանին եւ Մայր Աթոռին բազմաբնույթ աջակցություն ցուցաբերելու հարցում:

Հանդիպմանը ներկա էին Հունաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ Գեորգիոս Ռիզանակոսը եւ դեսպանի խորհրդական Էլենի Սորեմին:

Այս անցյալում Նորին Սրբությունը իր համոզվածությունը հայտնեց, որ Մայր Եկեղեցին մշտապես զգալու է ինչպէս պետության, այնպէս էլ բաղադրական կոսակցությունների աջակցությունը:

Ձրույցի ընթացքում երկուստեք մտահոգություն հայտնվեց նաեւ Հայաստանում աղանդների տարածման կապակցությամբ:

Հանդիպմանը ներկա էին Հունաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ Գեորգիոս Ռիզանակոսը եւ դեսպանի խորհրդական Էլենի Սորեմին:

Հանդիպմանը ներկա էին Հունաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ Գեորգիոս Ռիզանակոսը եւ դեսպանի խորհրդական Էլենի Սորեմին:

Հանդիպմանը ներկա էին Հունաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ Գեորգիոս Ռիզանակոսը եւ դեսպանի խորհրդական Էլենի Սորեմին:

Հանդիպմանը ներկա էին Հունաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ Գեորգիոս Ռիզանակոսը եւ դեսպանի խորհրդական Էլենի Սորեմին:

Հանդիպմանը ներկա էին Հունաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ Գեորգիոս Ռիզանակոսը եւ դեսպանի խորհրդական Էլենի Սորեմին:

ՀՕՖ-ի լրագրական կենտրոն

**1700-ԱՄՅԱԿԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԻ
ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

Հայաստանում քրիստոնեության՝ որպես պետական կրոն ընդունման 1700-ամյակի հեղինակական համաժողովի գործադիր մարմին աշխատանքում շարունակում է կարևոր տեղ գրավել հրապարակաշարական գործը։ Օրերս քառասնյակի միջոցով ու վարիչ-քաղաքական Տ. Մեսրոպյանի արք. Աշխենի հոգևորական Մայր Աթոռի պապարանում լույս տեսավ երկու գիրք՝ «Չրույցներ Չովանիի Գուպարյայի հեն. Գառեգին Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոս», որը քարգանձանքում է ֆրանսիերենից (թարգմանիչ՝ Մուսաննես խաչատրյան), տպագրության հովանավոր՝ Հարություն Մինունյան։ Մեծացույցն հետաքրքրությամբ ընթերցող այս գիրքը իտալացի երիտասարդ մտավորականի երկխոսությունն է եղջակահիշարակ Գառեգին Ա Վեհափառ Հայրապետի հետ։ Սրորին ներկայացնում ենք այս գրքի համար Տ. Մեսրոպյանի Աշխենի գրած առաջաբանը, որը վերաբերում է ոչ միայն բուն գրքին, այլև պարունակում է մի հույս, Գառեգին Առաջինի կյանքի վերին օրերի մասին ներկայացնում է գրքի քարգանձության ու հրապարակման նախապայմանությունը։

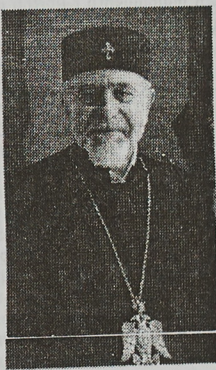
Հայտրոյ հայտրոյսլը րլարիկանուն է հռլոյկ Բաճիկ Լազարլոյկի գրչիկ. րկրնարլավա է «Բարեկորդոգ- յազան» ճախլաշխոնրոյուննրն Հայ Առաքելական Եկեղեցուն 19-րդ դարի վերջիկ քաաորդիկ եւ 20-րդ դարի աաաջիկ կիսիկ» (գերմաներնրկի քարգանաեր- րոյուն Լըրո Հարլուն)։ Գրիլարիկարլոյսլան եւ ճանաչարլոյսլան միա աքքիկ ունեցոյ ալ աշխարհ- րոյունը վիլարտրոյն է Հայ Եկեղեցու քարկնորդու- րլան ճախաշխոնրոյուննրնրիկ. որրն 19-րդ դարի վերջիկ քաաորդիկ եւ 20-րդ դարի աաաջիկ կիսիկ ի հայր իմ եկեղի հաաղ յոյս հոգաոյ կերնրոյուննրն Եզրիկանուն. Կաաաւանունրլոյսլուն. Նրոյաաղիւնուն Արիկիկաաուն. Բարեկորդոգլան աաաշարկոյսլուն ներ Առաքելոյսլոյսլըրիկ իկկանալանուն երկրլոյսլան հաալաշխարաննրոյուն ոաաուն աքաաա հոյ հաղիկարլոյսլ կաննրն էիկ։ Նրանեկ քարկնորդազլանը ծրարոյրն ու աաաշարկոյսլուննրիկ մեա մաալ րեկն մնաա րորը վրա. աալաշիկ աաաալ րեկեղ մրաաունրլոյսլան նորոգոյ մաալ. քարլանաաան կարիտիկ իլ չարեան։ Լիլարաալ- րլան մեա աքաաոքմաա իմոյիկնրիկ հիլարքարլոյսլան եւ ու միայն րարլանալիկ. ալլիկ Հայ Եկեղեցու աաա- ալաաա ժաաաաաա իմոյիկնրիկ րիսանկալմիկ։

4. U.

Վեհափառը հիւանդ էր:

[illegible]

Հայաստանի Հանրապետության Մարտի 1-ին

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա

ըն, որ ուզեր էի քարգանգը եւ դէռ չէի յաջողած սկսիլ: զիրի կը կոչուէր «Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի խօսակցութիւնները» Զիովունի «Գոյասպի հետ», եւ յայտնեցի իկին հաշաշառեանին փափախ, որ այս գիրքը քարգանգին, եւ Հայաստանի ժողովուրդը մտերմօրէն ճանչնայ իր Վեհափառը: Սկսւթ ինչոյն ծնունդ առաւ այս գիրքը, յաշկալտեա Շնորհիւ իկին հաշաշառեանին, որ քարգանգութիւն յաճմն առաւ եւ կատարեց ամենայն սիրով եւ յուզումով: Բայց յոյսի քսմն, որ այս գրիկն անդրադնիկը՝ Բանասերն հասարդ, լոյս ընծայուած էր 1998-ին Փարիզի մէջ, եւ խօսակցութիւն մըն էր գիրքը, դիպուկ իշակայնի երիտասարդ մատուրականի մը եւ Գարեգին Վեհափառի միջեւ: Ասեցին մեծ հեշաիրիւթեմով կարողացած է իր ընթերիման այս գիրքը, որ Գարեգին Կաթողիկոսի ամճն էր, դասմունքիւն էր, կեանքի վրկն էր, իր յուզումներուն, ուրախութիւններուն արճամագրութիւնը, եւ որ կը վերքերէր իր աշտուածաբանական շեսաշկեաները, էրամենի հաղերուն մոշեսալու իր կերակը, իր հայ իզեուրականի վերաքերմունքը ժամանակակից հաղերուն մասին: Գիր մը, ի կերպոյ, որ անկեղծ էր, ամճիշական էր, սրաքց էր, քաշ էր եւ գարմանակի կերտով կը ներկայաքնէր Գարեգին Վեհափառը այնքոյն, ինչոյն որ էր: Եւ սակալ Շնորհիւ իշակայնի երիտասարդի մը՝ գրող, քարգանգը եւ ուսուցիչ Մոսկուայի համալսարանի մէջ: Գոյասպ կըքած էր, հակառակ իր կարքիկ եւ իշակական ծալուանի, լաւ ճանչնայ Արեւելեան Եկեղեցիները, Օրթոդոքս Եկեղեցիները, բարեկարգելով եկեղեցիները, քան իր տարուն չափ արքած էր Զուկերերի մէջ, ու չաք սարի ալ Ուսաստանի մէջ: Գրաքի՝ Աւստրիայի մէջ հանդիպում էր Գարեգին Վեհափառին, իմայլած ամոր շունչով եւ ուրուան, որ ամճը հետ ունեքան խո-

սակցութիւնն մը, այդ խոսակցութիւնը վերածո՞րք զինքն ու յայ գիրքն ալ հրահարակէ, որովհետեւ Արեւելեան Ուղղափառ եկեղեցիներէն մէկուն Դոկումաթեթիս խօսքը եւ ծայրը կանգնար լսելի դարձնել արեւեանեան աշխարհին: Այս գիրքն է, որ ահաւասիկ կը ներկայացնէր Չեզի: Համենիկ, հեգապան ընթերցուն մըն է եւ լուսաւ կը բերէ ոչ միայն եղիղնակին այլ նաեւ քաղաքամիջին, եւ երկու դարագայիսն ալ վաստի ենք, որ եղածն է սիրոյ գործ մը, հաւաստի գործ մը եւ յուզումի գործ մը: Գիրքը լուսահասունեցաւ ժառ կարճ ժամանակի մը մէջ, եւ սակայն գրի մը հրահարակցութիւնը, ինչոյէս գիտէք, միշտ ալ դոկումաթեթեմ կը բախի, մանաւանդ այս օրերու Դայաստանին մէջ: Բայց անդոյսաւելի եւ գեղեցիկ զուգահեօղութեամբ մը այս գիրքն ալ կարելի եղաւ տնօրէն Ընդհին ծանօթ ազգային եւ բարեբար Զարուքին Սիմոնեանին, որ իմենաբոլս կերտող յառաջ եկաւ եւ ցոյց տուաւ, որ Վեհափառը իր ծախն յետոյ ալ բարեկամներ ունի: Զարուքին Սիմոնեան անճանաթ մըն չէ հայ իրակաւութեան մէջ: Բազմաթիւ բարեարուիքներ կը վկայէր իր անձինքն եւ իր արշին մասին: Լիքսանանէ Ամերիկա եւ վերցին արհմեծուն յաշկաղաէ Դայաստանին մէջ բազմաթիւ բարեարուիքներն ըրած է՝ եկեղեցիներուն վերանորոգումն, դպրոցներու վերակազմումն մինչեւ իր հրահարակցական ական աշխատանքն: Վերցնէ Դայաստան կը գտնուէր Ամեհակ Մեակոյի Տան Բազման եւ Դսեղի Սուրբ Գրիգոր Լուսարորի եկեղեցւոյ վերնծայման աշիթով, որոնք նուիրաւուն եւ բարեբար իմեն իր եղած: Դարուն Սիմոնեան սիրով յամեն ժառաւ այս գրքին ալ հրահարակցութեան մեկնեատութիւնը: Տարբեր չէր ալ կրնար ըլլալ, որովհետեւ Դարուն Սիմոնեան վարկուց ծանօթ իր Վեհափառ Դայարաթին, եւ Վեհափառը իմեն էր, որ 1978 թ Սուրի 2-ին Դելորսի մէջ բազումը կասարած իր Սամոյն Դարեանկալական Սիւրթեան Տան, որուն բարեբար յոյն իմեն՝ Զարուքին Սիմոնեանն էր: Եւ ահաւաստի այս անձինքն, որ կը վիճակուէր լուսաւթ մեկնեատութիւն Վեհափառ Դայարաթին յետմանաւ այս առաջին հասար: Այս աշիթով կ'ուզենք տրահին Ընդհինալութիւնն յայտնէր Դարուն Սիմոնեանին եւ փոխանակ գեհանալու իր Ընդհինալութիւնը, Վեհափառ Դայարաթին գրիչէն ելած այս տղերով կը կենեն այս յառաջարակը:-

«Զարուքին Սիմոնեանը հայ գրի հանդուտ տը չունի այնքան ինչոյէս անունը, անկենդան տարակալ մը: Դայ գիրքը իմեն համար կեցուն է, կեանքն ունի եւ մաս կը կազմէ իր իսկ կեանքին՝ ընդելուզաւած անոր գոյութեան բոլոր տարրերուն հետ: Դայ գրիքի սրիսահար մըն է իմեն է՝ որ գտնուած է հայ գրիքի ողիւն եւ արժէքը»:

Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս Առժեան
Սուրբ Էջմիածին
12 Հոկտեմբեր 1999 թ.

ԿՐՈՆԻ ՈՒՍՈՒՅԻՉՆԵՐԸ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐ
ԿՍՏԱՆԱՆ Ս. ԹԱԳԵՈՍ ԵՒ
Ս. ԲԱՐԴՈՒԴԻՍԵՈՍ ԱՌԱՔՅԱԼՆԵՐԻ
ՏՈՆԻՆ՝ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՕՐԸ

Պատմում է ՔԴՔԿ-ի վարիչ-պետ
րենկ Տ. Վազգեն վրդ. Միրզախան-
յանը:

1997 թվականի աշնանից, Գաբրիել Առաքինի Վեհապետ Հայրապետի երանաշնորհի օրհնոթյունը, քրիստոնեական կրոն դասավանդող ռուսիցիները պատրաստման նոր խաթաներ բացվեցին Կոտայքի թեմի Արթուրյան և Հրազդան քաղաքներում, Սյունյաց թեմի Եղեգնաձոր աղաքում, Գուգարաց թեմի Վանանթր քաղաքում և Արագածոտնի թեմի Աշտարակ քաղաքում։ Այս նորաբաց խաթաներում ընդգրկվեցին ինքնակախություն ծանցվալվածներ, երիրկու տարի ժամանակախառնվածում Մայր Աթոռի միաբանները և թեմերի հոգեւոր հայրերը դասավանդեցին նրանց վեց տարակա՝ Հին Կտակարան, Նոր Կտակարան, Հայ Եկեղեցու պատմություն և Հայ Եկեղեցու տոներ, Հայ Եկեղեցու քրիստոնեական և ժիապատկություն։ Տարբեր ժամանակախառնվածներում խաթաներում անցկացվեցին քննություններ՝ ճշտուրի համար ուսուցիչների կարողությունները։ Այս երկու տարակա ընթացքում նրանց համար աճեն ի՞նչ արվեց Մայր Աթոռի կողմից՝ հովանավորությունը, օրհնաժողովներ օրվա կարողիկոսի, հպանակարկվեցին թագմանով միջոցաւումներ, ուխտագնացություններ, տրվեցին գրքեր, «Քրիստոնեայ Հայաստան» թերթի համարները, նրանք ապահովվեցին երթևեկուրանք վարածարաներով։ Եւ ահա արդեն այս օրերին նոյնները 15-20-ը, ճշված թեմերի առաջնորդների նախագահությունը կազմվեց համաժառողով, և յուրաքանչյուր թեմի քաղաքում գործող խաթաներում անցկացվեցին ավարտական քննություններ։ Այս քննությունների նպատակն էր, նախ, առաջնորդներին ծառնացնել կրոն հոգեւանդող ուսուցիչների խաթանի հետ, որպեւզի ճանաչվա՞րկ նրանց ուժերն ու կարողությունները՝ փորձեն ապարկուր

ստեղծել նրանց համար: Նշենք, որ եղան մարդիկ, որոնք չկարողացան այս բնությունները համձնել, ցավոր, քայց ժամանակ ենք տվել նրան մահի, որ պարտառավել են երկից կարողացան առաջնորդներին համձնել համապատասխան բնույթիները և ստանալ վկայականներ: Արդյունքներից, քնդհանուր առմամբ, գոն ենք, որպիսինքն երկու տարի ժամանակահատվածը քակադար չէլ կրոնական խորը գիտելիքներ տալու համար, մանավանդ որ մենք նրանց հանդիպում էինք շարքոր մեկ անգամ՝ երկու դասախոսությամբ: Գոնե քրիստոնեական մաթեմատիկական կրթություն կարողացել ենք տալ, ժամորացրել ենք Սուրբ Գրքին, մեր էկեկեցու պատմությանը, տոմեերին, արարողություններին: Ինքնակրթությանը պիտի գործընթացը շարունակենք, և քացի այդ՝ միայն որ մեկ անգամ կկազմակերպեն համդիպումներ, մինչև այս ուսուցիչները, որ ավարտում են և դիկտոնորի 4-ին վեհաժամա Հայրապետի օրհնությամբ կստանան վկայական, բեմերին կհանձնվեն, և բեմերի առաջնորդները և քրիստոնեական դասախոսական գրասենյակները կքաղվեն նրանց հետագա գործունեությանը: Ուրախությամբ են ուզում մշել, որ քակական մեծ թիվ՝ կհավանում ուսուցիչների այս խմբոր՝ 600-ի ինքուց ալելի, մնում է միայն, որ մեկ էկեկեցից դաշտ ստեղծել նրանց այս աշխատանքների համար:

Ինչպես ասվեց, քննությունները հաջող հանձնողները վկայականներ կստանան՝ Ս. Թադևոս և Ս. Բաղդուղիմոս առաքյալների տոնի օրը, որը նշվում է նաև որպես **քրիստոնեական դաստիարակության օր**:

Այս տարի միջոցառումների մասնակիցները ներկա են լինելու Ս. Պատարագին, ապա վկայականների հանձնման արարողությամբ, որին հաջորդելու է գեղարվեստական հայտագիրը:

ՔԴՔԿ լրացվական բաժին

ՄԿՐՏՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՊԱՆՈՒՄ

Ավանդույթ դարձած տոն, տոն
կնունքի, սուրբ մկրտության:

Սյունյաց աշխարհի գոյության մի անկյունում՝ Կապանի թիվ 27 գիշերօթիկ առողջարանում ճիճեմ կարգ դպրոցում, հոգու ցնծությամբ եր. օրհնության: Տասր տարի առաջ ատվածայինով ներշնչված տասներորդյնինգ այդ օրը դառնում էին մեր փորթիկ միկրոդաշարի սաների կյանհայերը: Դահլիճը լեխ-լսցուն էր հավաճապալալ ուսուցիչներով, ձմրուներով, աշակերտներով:

ԽՍՀՄ-ը ՀԻՄՆ

«Սրբոց Հռիփսիմյանց» հոգևոր վարժարանում հանդիսություն նվիրվեց Մ. Խաչի տոներին:

Դահլիճը լեցուն էր աշակերտներով, ծնողներով, հյուրերով: Բնակչներունում խաչյա Աստվածորդու ներկայությամբ խորհրդանշող նկարակալ խաչն էր: Աչ ու ձայն կղններուն մանուն-հերետաակներն էին:

Հանդեսն սկսվեց սուրբ խաչի
հանդեսով և երգչախմբի կողմից

քանզի մեր հոգեկան ուժով է. որ սկի-
տի մնա՞նք կենդանի, շարունակենք
Աստուծ առաքելությունը այս արեւի
տակ: Մկրտության արարողությունը
կատարեցին Կապանի հոգեւոր հո-
ւիվի տեր Մահակ քահանան եւ Մեղ-
րիի հոգեւոր հովիվ տեր Գրիգոր քա-
հանան:

150 երեխա ու ուսուցիչ օժվեցին ստոր մյուսնով՝ ժառանգելով երկնքի արքայությունն ու դառնալով Հայ Առաքելական եկեղեցու զավակ։

Արարողությունից հետո Մյունխաց թեմի քարոզչական գրասենյակի կողմից (տնօրեն՝ Լ. Սարգսյան) երեկաններին բաժանվեցին օրինված խաչեր, Հայ եկեղեցու յոթ խորհուրդներն ամփոփող թերթերն ու արարչականներն։

Արմինե ՄԱԹԵՒՈՍՅԱՆ
Կապանի գիշերօթիկ դպրոցի
ուսուցչուհի

ԽԱՉԸ՝ ՀԻՄՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

կաններով, որոնք ունկնդրին վերաց-
րին, տարան դեպի երկնային մար-
տավարություն Բաղձունքներ:

Սամները մեկիկ-մեկիկ, պարզ ու
մատչելի ներկայացրին Ա. Խաչի-
չորս տոնների պատմությունը, որ ու-
ղեկցվում էր հոգեհմա երգերով ու
եկլոյտած աղոթքներով:

Նրանք ունկնդիրներին համոզեցին, որ խաչը Հիսուսով գորացավ ու դարձավ մարդկային հոգու գորա-

ԱՐԱՄԱՆԿԱ ՄԵՌՅԱՆ

ՄԵՂՔԵՆ ԵՐ, ՈՐ ԲԱԺԱՆԵՑ ՄԵԶ ՔԵԶՆԻՑ, ԲԱՅՑ ԱՐԴՅՈ՞Ք ՄԵՆԲ ՅԱՍԿԱՑԱՆՔ, ԹԵ ԻՆՉ Է ՄԵՂՔԸ

Մարդիկ հիասթափված են եւ ա-
մոքեցանքին, եթե չաւեմք՝ դժբախ-
տնա՞նք «բոլոր օրերն ցափեղծ են
լի եւ հաւճույթը՝ սրճախոյանը, իսկ
գիշերն էլ նրանց սիրոյ չի մնջում»
(Ժող., Բ, 23): Ինչո՞ւ է այսպէս:
Մի՞թե աշխարհ ենք եկել վեճերի ու
սառաղարկների մեջ ամբողջիւ հա-
մար: Մի՞թե կյանքը դարձել է 24՝
որ, անդադարաւոր մեր ամբողջ
սարկերան, սեւեռն ենք, որ այս
կյանքի մեջ կյանք չկա, այլ «ամեն
ինչ ունայնություն է եւ հոգու սան-
ջանք» (Ժող., Ա, 14): Մի՞թե կարելի
է կյանք կոչել այս ամբողջ, որ մե-
կություն ու խնդրություն է ան-
մուր, որ ամեն բան ինչ էլ դուրս
բերու է խաբէութեանը:

Մարդիկ բռն են միմյանց համար,
եւ նրանցից ոչ ոք իր կամով ու ա-
զատութեամբ չի շարժուել: Թվում
է, թե ազատ են եւ ինքնիշխան,
բայց յուրաքանչեւ ենթարկված են
մի օրենքի: Իր չօրէքն, թե ո՞ւր կող-
մից է գրված: Այն մեծուս է բոլոր-
ին, բայց ոչ ոք չի փորձում հեռա-
նել իրենից: Խտուտ են ոչ այն, ինչ
ցանկանում են, այլ այն, ինչ ան-
հրաժեշտ է, վարվում են ոչ այն-
պէս, ինչպէս դուք է, այլ ինչպէս
տախտակ... եւ ան՝ բոլորս միա-
սին մեզիցից ներկայացնում են
կեղծավորների ու երեսպագաների
մի բազմություն, որից սարմուռ-
յուն է լինում: Գոգանությունն ա-
րեւեսական է, օգնելու դուրսհաս-
կանությունն ու փոխարարած հա-
զանքը նույնպէս, բայց բնութ է, թե
բոլորն անհատականորէ բարեկա-
մ են՝ դուրսհաս միմյանց համար
իրենց կյանքը գոհելու, միջնորդ
են օրորը լուրսն առնողներն է:
Արդ, «որեքից» դուրսհասնում են,
որեքից» կոչվում են» (Հակոբ., Գ, 1),
որեքից» այսինքն վեճեր, եւ որե-
քից» այսինքն ոճիւրներ: Եւ ի վերջո
որեքից» ծագեց այս դժոխային
կյանքը, չէ՞ որ Աստված ամեն բան
բարի ստեղծեց (Տե՛ս Ծմբ., Ա, 31):

Դժվար է բացատրել, բայց մի
բան դուրս է, որ մեր դժբախտու-
թյուններն ու բեկանությունները
ծնվել են ծնվում են մեր մեղքերից:
Մարդիկ սկզբում անմեղ են եղե-
րակ լինել: Ասկայն այժմ մեղքը կու-
րացել է մեզ, որի դուրսհասնում չենք
սեւեռն մեր սխալները, չենք մկա-
սում, որ այն ճանադարձել չենք
գոնում, որ է՝ «ճանադարձությունն ու
կյանքը» (Հովհ., ԺԳ, 6), եւ ոչ էլ
ձգտում ենք այնտեղ, որ երանու-
թյուն ու երջանկություն է, որ Աս-
տված ինքն է: Ուստի մեղքն է, որ
«մահական ու սպիւնդր» այս երկ-
ուն շարժարտն եւ օճախեղծ է ա-
նուն մեր բովանդակումը:

Որեքից» առաջացավ մեղքը:
Մեղքը ծնվեց, երբ բանական ա-
րարածներն իրենց հոժար կամով՝
Բարի Արարչից սրված կամի ազա-
տություն ի չար գործադրեցին:
Այսպէս մեղանքեցին սասանան եւ
մարդը: Ասկայն առաջինը՝ սասա-
նան, որ Աստու ստեղծած հրե-
սակներից մեկն էր, ինքնակամորէ
հրաժարվեց աստվածային երա-
նությունից եւ թրկուր դարձեց
Լուսինի: Լեւեւ Արարիչ նրան իբրեւ
լույս էր ստեղծել, սակայն նա իր
լույսը խավարեցրեց, որովհետեւ
«ճամադարձությունն մեջ չեմ գտնում»
(Հովհ., Ը, 44): Արդ, ինքն, լինելով
«սուտ եւ սփ հայր» (Հովհ., Ը, 44),
փորձեց մարդուն, եւ մարդն էլ
այն կազմով ապրեց եւ ըն-
կավ: Քանզի բեր Աստված ստեղծեց
մարդուն, արարեց նրան դուրս
մաւուր եւ «սեւալ, որ այն ամենը,
որ ուր ստեղծել էր, զաւ բարի է»
(Ծմբ., Ա, 31): Մարդը ոչինչ չգիտէ
մեղքի մասին: Նա մանկան դեռ
անմեղ էր: Նա սիրում էր իր Արարչին
եւ վայելում էր Նա օրհնությունը

ու հոգանությունը: «Աստված օր-
հնեց նրանց եւ դրեց իր սնկա-
դարձանք» (Ծմբ., Ա, 28, Բ, 8):
Մարդն անկեղծ ուրախությամբ
հնազանդվում էր իր մեծ Բարեա-
րին եւ նույնիսկ մեկով չէր անցկա-
նում ընդդիմանալ Աստու: Երբա-
նում էր մարդը՝ ազատ ճերմից թա-
յաւնեցից, սակայն այն միջնեւ
փորձում էր իր, միջնեւ չարի եւ
բարու գիտության ծառից ունելը:
Սիւնույն ժամանակ Աստված ա-
զատ կամով էր ստեղծել իր նմա-
նին, եւ մարդը կարող էր անմեղ-
խան կամով ունահարել Բարի
Տիրոջ կողմից՝ դուրսհասնում սրճա-
նաւոր լույսի դուրսհասնում: Նա մեղքի
մասին ոչինչ չգիտէր, բայց երբ
փորձվեց օճից երեսպագանութե-
անը, ինքնահոժար կամով խախ-
տեց դուրսհասնում եւ ճանաչեց մեղ-
քը: Դախտի դուրսհասնում խախտե-
լու հոս միանմանական, առաջին
անգամ, մարդու մեջ սկզբնավոր-
վեց մեղքը: Այն վնասեց մար-
դկային բնությունը եւ զաւ առաջ
սկսեց արմատաւորվել ու զարգա-
նալ: Այդ օրվանից հետո ինչպէս Ա-
դամի, այնպէս էլ լույս աշխարհ ե-
կած յուրանաշնոր մարդու հոգուն
առաջացան «խղճի խաբէութեան»՝
իրենց մեղավորության եւ հանցա-
վորության դաստնալ: Մեղքի ճա-
նաչողությունը մսավ մարդու
կյանք: Գոցեց առաջին բանը, որ Ա-
դամը իմացավ, այն էր, որ ինքն
զղամարդ է, իսկ եկան՝ կին, եւ որ
դա ինչ-որ անթաքի բան է: Այդ
նա ճանաչեց վախը եւ փորձեց
թաքնվել ծառի ետեւում: Այսպի-
սով՝ թեւեւ «Աստված արդար էր
ստեղծել մարդուն» (հմմտ. Ժող.,
Ե, 29), սակայն Ադամը մեղանքեց
կորցրեց արարությունը եւ մեղքով
ու ցանկությունը ունեցավ իր որդի-
ներին: Ուստի, «ինչպէս որ մեկ
մարդով մեղքն աշխարհ մսավ, եւ
մեղքով է՝ մահը, այնպէս էլ բոլոր
մարդկանց մեջ սարածվեց մահը,
որովհետեւ բոլորն էլ մեղանքեցին»
(Հովհ., Ե, 12): Այդ դաստնալ
մահական դաստնալ ծանրացավ
նաեւ նրա ուսերի, «համի որ մեղքի
վարձը մահն է» (Հովհ., Զ, 23):
«Արարեւ Աստված մահ չստեղծեց»
(Իմաս., Ա, 13), այն մեղք ժառան-
գեցինք մեր ճակատային: Բան-
զի մեր բովանդակ բնությունն Ա-
դամի անհնազանդության դաս-
տնալ մեղանքեցին դարձավ, որն
է՝ «մարմնի միջնորդությունը եւ
մեղքի մեջ ենք ծնվում» (հմմտ.
Յմբ., Ծ, 7): Արդ, սեւեռն ենք,
ու ամբողջ աշխարհը գերի է մեղքին
եւ որ ուսերի կրում է այն բոլոր չա-
րիները, որոնք մեղքերի հետեւանքն
են: Իսկ այս ամենը ցույց է ցախ
Արար Աստու՝ մեղքի մկանման
ունեցած սաստիկ աշխարհությունը:
Վերջինս փաստում է, թե մեղքն
դուրսի բն է ոչ միայն այն դաստ-
նալ, որ Ադամը մեղանքեց, այլ ու-
րովհետեւ չկա մեր մեջ այն բնա-
կան արարությունը, որ Աստված
սկզբ էր մարդուն, այն արարու-
թյունը, որն ինքն դուրսհասնում
է արարաբար: Ուստի «Աստու ար-
արությունից մեղքն արարաբար
մեղքով եւ ընդունել է մեղքի
սակ» (Գր. Տաթևացի), Բանգի
«Սուրբ Աստված» (հմմտ. Դեւ.,
ԺԼ, 44) եւ «մախմանախնություն-
յամբ դաստնալ է այն հոգին, որ
բնակեցրեց մեր մեջ» (Հակոբ.,
Գ, 5):

Ժամանակն անցնում էր, եւ մար-
դը զաւ մեղքեր էր գործում: Մեղքի
ճանաչողությունը կամաց-կամաց
հեռացնում էր մարդուն իր Արարչից.
«Եւ ամեն ոք իր մեկուն ամեն օր

խնամով չարագործություններ էր
մտնում» (Ծմբ., Զ, 5): Այդ օրվա-
նից եւ հետո «արարածներն երկին
Աստու առաջ, եւ աշխարհը լցվեց
անարարութեամբ» (Ծմբ., Զ, 11):

Ի՞նչ է մեղքը:
Մեղքն ազատ կամով հրաժար-
վելն է աստվածային օրենքներից:
Այլ խոսով. «Մեղքն երես դարձնելն
է անփոփոխելի Բարու, այսինքն՝
Աստու, եւ դառնալն է փոփոխե-
լի բարուն, այսինքն՝ արարածներին»
(Գր. Տաթևացի), որովհետեւ «ոչ ոք
գիտի, թե ինչ է բարին եւ չի անում,
նա համար այդ մեղք է» (Հակոբ.,
Գ, 17): Մեղքն ամբողջությունն է, օ-
րենքի զանգառությունը, Բանգի
«ոչ մեղք է գործում, նաեւ ամբող-
ջությունն է անում, եւ մեղքը ինքնին
մեղանքությունն է» (Ա Յովհ., Գ, 4),
որովհետեւ չկա մի մեղք, որ աստվա-
ծային օրենքի խախտում չլի-
նէ: «Աստու օրենքն դեռ կարա-
նակ էրեւ գործ, խոսով կամ ցան-
կություն մեղք է» (Գր. Տաթևացի):
Այսպիսով՝ մեղք է ոչ միայն աս-
տվածային օրենքներից հակառակ
գործելը, այլեւ այդ օրենքներից
հրաժարվելը:

Պողոս առաքյալն ասում է.
«Սիւնին օրենքն մեղքն աշխարհում
կար. բայց մեղքը մեղք է իմար-
կում, ուր չկա օրենք» (Հովհ., Զ, 13):
Արդ, աստվածային օրենքն Արարչի
դաստնալն ու հրահանգն է, որը
խախտել՝ ճանաչվում է ընկճել
դաստնալ:

Սովորաբար մարդիկ, սեւեռնելով
սիւնելից մեղքանալության խա-
բարվածությունը եւ ուրեմն չար
արարները, իրենց արարացնելու
համար մեղադրում են Ադամին:
Սակայն, եթե խոսենք անկեղծու-
րեն, այսօր մեղքից ոչ ոք չի կարող
աչեքեր երկինք բարձրացնել եւ ու-
րախությունը առնել: «Տեր իմ Աս-
տված, սիրեցի Քեզ իմ ամբողջ
սրտով, մեկով եւ ամբողջ գործու-
թյամբ, եւ սիրեցի իմ մեծամեղ, ինչ-
պէս իմ ամեղ» (Տե՛ս Մատթ., ԻԲ,
37): Բայց չէ՞ որ հենց սրտն է մե
առաջին եւ հալիսեմական դաստ-
նալը, որոնք Աստուցն են մեզ
սրված: Ուրեմն, թող ոչ ոք իրեն
մասն չհամարի այս երկինքի սակ
հասարակող բոլոր ամբողջություն-
ներից ու անհրաժեշտություններից,
որոնք գործվել են Ադամից եւ շարու-
նակվելու են միջնեւ վերջին մար-
դի, որ գալու է աշխարհ: Մեղքն ան-
վերջ լավը չենք, Բան մեր ճակտի-
նեց, որովհետեւ բոլորն էլ մեղան-
քեցին Աստու օրենքներից, թեւեւ
«օրենքի դաստնալը ճառ է, իսկ
հանդիմանությունն ու խրաջ
լույս են ի կայսին՝ ճանադարձ»
(Առակ., Զ, 23): Խոսենք մեղքի
ինքն գրեւորությունների մասին:

1. Մեղքի վաստությունն է, որովհե-
տեւ չունի ոչ բարի ընթացք է ոչ էլ
բարի մկարգի, հետեւաբար մեղ-
քի դաստնալը եւ, Բանգի հա-
կարգովն է մարդկային այն բնա-
կան զգացումները, որ բարությունն է:
Մեզ համար «վաս» բառի իմաստը
զաւ դուրս ու հասկանալի է, իսկ
մեղքը ինքնին այդ վասն է:

2. Մեղքն անբնական է մեզ հա-
մար, որովհետեւ «մարդը բարի է
բնությունը» (Գր. Տաթևացի): Այն
հակառակ է աստվածաստեղծ
կազմին եւ նա բարության
կազմումն է: Ցավով, մեղքն այն-
քան սովորական է դարձել, որ այ-
սօր արեւն մեղանքեցող բնութեան
անբնականին մասն է կազմում, եւ
դա «մեր սրտի կուրությունը դաս-
տնալ է» (հմմտ. Եփես., Գ, 18), ո-
րովհետեւ դարձել ենք սեւեռնելու,
որ մարդն աշխարհ է եկել՝ իր ան-
մահ հոգին ճերմի բարին եւ երջա-
նությունն առաջնորդելու համար:
Դետեւաբար այն ամենը, որ շեղում

է մարդուն իր բնական (բարի) ըն-
թացից, ինքնին մեղք է:

3. Մեղքն արարածն ենք Աստու
դաստնալն եւ նմանությամբ, եւ
բարությանն ու զգացումն ան-
բնական է մեզից: Այսպիսին է
ստեղծված մեր հոգեկան ներա-
շարից: Արդ, Աստված մայուն է ոչ
թե մարդու երեսին, այլ նա սրտին,
բարությանն ներաշխարհին: Ուստի,
այս սեւեռնությունից, բարությանն
անբնական օրենքն արար է մեղք
այսինքն՝ անհավասարությունն
լույսի մկանման, որ կա մեր մեջ,
կեղծիւն եւ անդաստնալանութե-
յուն: Իսկ այս նմանությունն է, թե ու-
րա բարձր է մարդկանց դաստնալ
մեր բարությանն չափանիւթը, այն-
քան բարձր չափանիւթով է միջին
դաստնալ մեղքն մեր գործած մեղքե-
րի համար:

4. Մեղք է, երբ հակառակ սիրո
դաստնալին՝ ամեն ինչից բարձր է
զմանալուն սեփական ամեղ:
«Մեղքն առաջնությունն է մեղքին ան-
բողջական վերադառնում, առաջն-
որի անհնալին է նույնանալ Աս-
տու եւ մեր նմանին: Մեղքն արա-
շարի ենք, որոշ առաւել, դաստնալ
այն ամեղ, որին սիրում ենք: Իսկ
սա առաջնությունն է մեր երեսին,
մեր «ես»-ի մի սեւեռն ասի: Արդ,
հակառակ մեր բոլոր ջանքերին՝ մե-
զանում կա մի ղիմադրությունը
այս մահական դիմաց... Ցամբ է իս-
կապեւ ուրեմն սիրելը, եթե սերը
հասկանալուն է բարի ամբողջա-
կան իմաստով»: Այն մարդը, ու ի-
րեն աշխարհի կեցնող կարեւորե-
լի ամեղ բարձր է դասում սիրո օ-
րենքից, նա, մեծամեղության ու հա-
ճադարձության պատճով վարակ-
ված, մեղանքում է իր խորհուրդնե-
րի եւ աղա գործերի մեջ: Այսպիսի
մեղք դաստնալ է ինքն իրեն:

5. Մեղքն անբնական է Աս-
տու դեմ, որովհետեւ Աստված խնա-
մում է մարդուն՝ համաձայն իր ան-
հուն սիրո՝ ակնկալելով, որ այդ
սերը մի օր կդառնա յուրաքանչյուր
մարդու գերագույն օրենքը: Մեղքան-
քելով մարդը մեղքում է Աստու Դո-
ւրս երեսությունը՝ այն փոխա-
րինելով անճանախությունը ու
նյութապատկանությունը:

«Իսկ եւ մեղավոր են՝ մեղքին
վանալով» (Հովհ., Ը, 14):

Մեղքն իրականում մարդու ամե-
նամեծ ողբերգությունն է, եւ «ո՛վ
է, ու մարդն է մեղքից, ոչ ոք, թեւեւ-
զեւ կյանքը երկրի վրա մեղքայա լի-
նի» (Հովհ., ԺԳ, 4): Բոլորն էլ մեղա-
կուր ենք, եւ եթե ոչ հնազան-
դությամբ, աղա ուրեմն դուրսադ-
րաբար ստիպված ենք ընդունելու
մեր մեղավորությունը, Բան իր
Աստու առաքյալն ասում է. «Եթե
սասեմ՝ «մեղքն ոչ մի մեղքն չեմ»,
մեղքն մեղք են խաբարն եւ ճանա-
նություն չկա մեր մեջ» (Ա Յովհ., Ա,
8): Այս ինքնախաբէրությունը դի-
վանից դուրս է, որ առաջնությունն
է մեր մասին մեծամեղքի եւ մեր
հոգու մկանման անուշաղիւ լի-
նելուց, ինչպէս նաեւ մեր հոգու
թեմանով՝ սասանային մեղքումնե-
րից: Եթե մեղք գործով չի մեղա-
նում, աղա մեղքանքն է խոսով,
եթե ոչ՝ խոսով, աղա՝ մասնա-
նունով: Մեղքից յուրաքանչյուր մե-
ղավոր կյանքն է աշխարհի
ողովածությունը, որը մեզ համար
այսօր արեւն համարում է շա-
քնական եւ նույնիսկ աստվածա-
դի, բացառել է մարդու բանական
ությունը այն սասանային, որ
մարդն այլեւս չի գգուն իր աղոս-
նությունը: Մեղքն ամբողջությամբ
զաւ հոգուն եւ մեղքերն ենք մեր
մահ հոգին եւ մեղքերն ենք մեր
մեղքում մեղքանալուն, լվա, եւ
ծյունելով մեղքանալուն կլինենք,

մի որ չենք իմանում, ինչ որ գոր-
ծում ենք, ոչ թե այն ենք անում, ինչ
որ ուզում ենք, այլ գործում ենք
այն, ինչ որ անում ենք... որովհետեւ
ոչ թե անում ենք բարին, որ կա-
նում ենք, այլ գործում ենք չարը,
որ չենք կանգնում... հաճելի է մեզ
Աստու օրենքը՝ մեղքի մարդու
սասանությունից, բայց մեր մեղքն
դանմեղքի մեջ սեւեռնում ենք այլ օ-
րենք, որ դաստնալն է մեր մեղքի օ-
րենքին հակառակ եւ մեզ գերի է
դարձնել մեղքի օրենքին, որ կա մեր
մարմնի անդամների մեջ» (Հովհ.,
Ը, 15, 19, 22-23): Արդ, «Պողոս ա-
ռաքյալը հաստատում է մեր ընկա-
նությունը մեղանքականությունը՝
միւնույն ժամանակ մեղքն հա-
կանքնելով, որ դեմ է ուսադուր-
յամբ լսել մեր խղճի ձայնին՝ մե-
րին մարդուն, որովհետեւ խղճը
մեզ համար մայուն է, ինչ որ կողմ-
նացույթը՝ նախապէս: Եթե նա-
կալարը կորցնի կողմնացույթը,
նա չի կարող որոշել, որ ու կողմ-
նողի մակը՝ հասկանալուն մարախ-
կապա գիշերներին: Այսպէս նաեւ
մեղքն, եթե կորցնենք մեր խղճը
ու դառնալով միմիկիւր ու անդաստնա-
լան կարող հասնել խաղաղութե-
յան նախապայման, Բանգի խղճը,
որ հնչում է մեր ներսում, Աս-
տու զաղոսն ձայնն է, եւ վա՛յ այն
մարդուն, ու չի ունկնդրում նրան,
ով հիսկանաբար խաղաղութեւն
որոշեց չափ մեր դաստնալները
եւ չզգա նա կողմից հաստնած
հարկածների ցալը: Վա՛յ նրան, ու
առաւել հակված է դեղի արա-
սեն ու մեղքեր:

Մարաքներն է, երբ մարդն իրեն
անմեղ է համարում եւ ազատ իր
մեղքերի մասին մատնելու կամ էլ,
համաձայն ընդունված ծեսապա-
տության, անդճախա խոսում է իր
մեղքերի, Աստու սիրո եւ ողորմա-
նության մասին՝ հոգու խորում
ծածուկ հրեղելով իր կեղծ խոնար-
կությունը, արաքին բարեպա-
տությամբ ու ցուցանողությամբ: Ի-
րականում այսպիսի մեղք համար
Աստված ոչինչ է, որովհետեւ եթե
Աստված նա համար ինչ-որ բան
լինել, աղա վերջինս կհիսկանցեր,
որ իր մեղքին մարդը մահաւոր, եւ իր
խղճի ձայնն է լսել, այն կորսել
է հալիւթյան եւ կամ լավագույն
դեղորում լինել է՝ այլեւս չարքանա-
լու վնասականությունը:

Արդ՝ թող սրբավիճեք նաեւ նրան,
որոնք անմարդ խղճն ամեն ժամ
սանահագասցնում է՝ կարծես թե
սատելով: «Մաքիր իմ մեղքերից,
վերադարձում իմ հոգուն հալիւթի
լուսեղեն դաստնալան, զոջա՛ւ
եւ աղաքային...»:

Ուրեմն, ո՛վ Տեր, Դու, որ Բն ան-
հուն ողորմաբար Զիսու Զիսու
սոսին իբրեւ փրկություն չեցիր
մեզ՝ մեղքերի մեջ կորած արարած-
ներին, համապաղ բնակարգ Քեզ
համար մեղքերից սրված մեր հո-
գու ճանադարձում: Բարի Տեր, սո-
վորեցու մեզ Քեզ սիրել, Բանգի դա-
մակ միջոցն է, որով մեզ կարող
ենք վարձահասույց լինել Բն Սիւ-
նին խաղա՛լ խաղա՛լ Բն հաւուն մեզ
եւ մեր փոխարեն կրած ճառա-
դանքների համար:

Արդ, երբ միջին մեղքն ազատա-
վեց մեղքից: Երբ միջին ճանաչեց
միայն Քեզ եւ Բն աստվածային
լույսը, լույսը, որի մեջ «խաղա՛լ
չկա, բոլորուն չկա» (Ա Յովհ., Ա,
9): Այս սեղի կուրենա, երբ «մեղքն
խոսովանեց մեր մեղքերը, որով-
հետեւ արդար է Նա՝ մեր մեղքերը
մեղքում եւ մարդուն համար մեզ ա-
մեն անհրաժեշտություն» (Ա Յովհ.,
Ա, 9): Ուրեմն, ցողիւ մեզ ստու-
նով, եւ մեղք կմարդկեմ, լվա, եւ
ծյունելով մեղքանալուն կլինենք,

Հայկ սրկ. ՊՈՐՈՇՅԱՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 21

ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱԾՆԻ

ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԲԵՐԴՈՒՄՅԱՆ

Քարոզ երեւանյա Կույսի տաճարին ընծայման մասին

«Գինու տո՛ւն տարե՛ք ինձ եւ կարգե-
ցե՛ք ինձ վրա սերը» (Երգ, Բ, 4):

Հոգեւոր հարսի բաղձամբը երկնավոր Փետայի նկատմամբ մեծ է դասվածակերությանը, որի համար չի համարձակվում անձամբ մտնել Փետայի տուն, այլ ուրիշներին է աղայջում՝ ասելով. «Տարեհիմն»: Այսպես է նաեւ համբույր խնդրել, երբ ուրիշ միջոցով ասում է. «Թող խամբուրի հիմն» (եղբ, Ա, 1):

Արդ, գիտնա՞նք Աստուծո՞ւ սուն՞ն է, որ-
ժե՞ք երկայնիկ սիրո անաղաղակն գին՞ն
է բխուն, որի համար ամեն տուրք փա-
փագուն է Աստուծո՞ւ սանը [լինել]: Այս մա-
սկն նաե՛ր Պապիկի՞ն է առուն. «Այնքան
սիրելի է Քո հարկի՛ր ակ, գորույնը՛նքերի
Տե՛ր, որ փափագուն եմ Քո գավիթուն
լինել» (Սաղմ., 29, 2): [Դավիթը՝ ծա-
րագն եկե՛ի փորուն ըղձացողո՛ր արևու
աղաղակուն՝ եր. «Արդո՛ր կրկին կեսնեմ՞
Քո տուրք սա՞մար» (Դովման, Բ, 5): Երբ
դանդիացաճանձները Բաբելոնի գետերի
մոտ հիշուն էին Սիւնը, [նրանց աջե՛րից՝
արձատրի՛ գետեր էին հոսու՞ն՝ ըստ այսմ
«Բաբելոնի գետերի մո՛տ՝ այնտե՛ր, նսա՞ս
լալիս էի՛նք, երբ հիշուն էի՛նք Սիւնը»
(Սաղմ., 6ԼՁ, 1): Արդ, եթե տակ Աստուծո՞ւ
սուն զգալու լուրն ուրախացնուն է արե՛ր
ի՛րստը, ի՛նչո՞ւն Պապիկի՛ն եր առուն
«Ուրախա՛նուն էի, երբ առուն էի՛ն
«Գնա՛ն Տիրոջ սուն» (Սաղմ., 6ԻԿ, 1)
որ՛նա՛ն տն առալիս՝ այնտե՛ր մնելո՛ր:

Ինչն էր անադատի նորակառույց խառնիճ նորահալած կանանց չէտեսած իր զայանքը, ովքեր իրենց [ողորմյալ ազնիվ հայելիները նվիրեցին ավազանի իր զայանքսման համար, հիշեցեալ ասվում է. «[Պղնձյալ] ավազանը զայանքսեց ուխտավոր այն կանանց հայելիները, ովքեր վկայությամբ խորանք խխման օրը նրա դռան մոտ յայտի էին զայեղին» (հմմ. Ել, ԼԸ, 1): [Սրանք] այդ օրվանից չէին չէտեսացան այլոսեղից, մինչեւ ինքնեցին Սիրո զմայլեցուցիչ գինուն։ յայտեալ էր նաեւ Աճնան՝ Փանուելի՝ զուսրը, որ Աստուծո սիրով զմայլված՝ ու զիստ ճամարից չէր հեռանում» (Ուոլ. Բ. 36): յայտեալ էր իրաների մոտ տվող ռուբլոն դարձավ, որ կույսերը ճամբարում բնակվան։ Որովայն շնորհները զարգանա։ Ինչին էլ հեթանոսները նախանշելով՝ Դոմոնու վեսայալիւի կույսերի ետիյանը կառուցեցին։ յայտեալ եւ Սրուիւիւն, մանուկ ժամանակ «սիրա հարվելով, Սողոմոնի բերանով գրեթէ ստիպում էր իր ծնողներին. «Գինու տուս արբի ինձ»» (Եզ, Բ. 4): Դասճանակ այն է, որ այնեղ է զգնվում երկնային գինու մասնուող Փեսան՝ ըստ այսմ. «Իմ սանկ զգնի ինձ»» (Օսեե, ԺԲ, 4), նաեւ Տրեւերն ասում. «Զգիտի՜ր, որ եւ Դորս սանկ լիցնէ է լինեն» (Ուոլ., Բ. 49): Ուսիք եւ սարկոնտերուն ասում է. «Եւ, ով օրեւն է դմուտ (այսինման) [ուխտսմ է] Աստուծանը բնակելով, զորութիւնից զորութիւն լիցի զնքանա (այսինման) առաքիւնութիւնից առաքիւնութիւն, եւ Աստուծո հետակներին լիցի երեսա Սիոնում» (Իսայ. 29, 7-8):

[Սուրբ] Կույսին Աստուծո՛ւ տու՛ն ամուսնո՛ւնը՝ նախ՛ մեր ծնողներն էին: Նրանք մե՛կ արածաճակ ունեին: Իրենց ուխտս ինչպէս «Հայստանվորում» (4. Պոլիս 1706 թ., թ. 256-258) է դասնվում: Շրջանի ընթացքում միայն արուներին է հրաժարվում [ընծայել] ամաճարին, սակայն Կույսի ծնողներն իրենց դստերն ընծայում են որդես ծնծ անորիսկալոբյանց ու լուսկի [ծագ]: Այդպէ՛ր զարմանք ու որդեհե՛սն ավետիսով ծնվածուծեղից ոչ ոք չծնվեց՝ ոչ իսխակուհ, ոչ Սամսոնը, ոչ Փրիսանհենքը և ոչ Ջրիսաւը, ոչ միայն [Սուրբ] Կույսը, որ իսխաւը է, քանի որ, սխանահաւով՝ աստուծ էին. «Ա. Աստուծո՛ւն է վայելէ ու թէ մարդուն ուսիս Աստուծո՛ւն ընդունում ինքնով» նմ.

րեցին Ասծուն:

Սուրբ Կույսին՝ ճանաչաւ ճանճողը եղալ ճաշելու ճան Փետաւ՝ Քրիստոսը, որ կանխաճաշ ձեռով իրաւորվաւ ին ճանն իրեն ճայր լինելու եւ երկրաւոր ճաճարի օրինակով ճայնճաւ ճաշելու եւ ճան վերափոխճաճաւ երեւոյթիճ ճաճաւ ճարվելը, ուստի «Կույսը» Սողոճոճնի երգով ճաճաւ ի. «Ճաճաւ իճն ին սեւոյթակ ճարավ» (եղ, Ա, 3):

Մա ճաճոցին օրինակ ին Ռեքելաճն, ուն եղիճաճաւ ի ճաճախակի վրաճ ճարավ: Այլաճե՛ք Աստու թօճնոյթունը (այս եւ եղիճաճաւ լաճալճալ) թաճաճաճնոյթունը Սըրճուճուն վերափոխելը [երկրին], այլ ճիճնը՝ Մեծ ի ճաճախակի ճաճաճ, որով Քրիստոս Մեճիճարվել:

Երկրորդ օրինակը եսթերն է: Ինչպես Արաբեսե [աբամ] Ասիմենիի դպրատից իր օրանքն էր հրամանադրելով արհամարհելու համար (եսթեր, Ա, 12-22) եւ Երա փոխարեն ընտրեց Եսթերին (եսթեր, Բ, 16-17), այսպէս էլ Բիւսնոս եկային դրախտից դուրս հանեց՝ Իր հրամանը հպարտութեամբ արհամարհելու համար եւ Երա փոխարեն ընտրեց [Սուրբ Կոյսը] Սարիափին եւ անցրեց երկրորդ դրախտ՝ Իր սաճար: Ինչպէս Եսթերը Իրենաների փրկութեամբ դասձող եղավ, նույնպէս եւ [Սուրբ Կոյսը]՝ մեզ համար, ուստի ինչպէս Իրենաները Եսթերի դպրատի անձնելու օրը տոն կարգեցին (Տէ «Բաշարան Սուրբ Գրոց», 4. Պոլիս, 1881, էջ 563 «Փոր»), նույնպէս եւ մենք ընտնէք [Սուրբ Կոյսի] սաճար մանեւ օրն տոնէք:

[Սուրբ Կույսի] նախափող երրորդ օրհնակ եղավ Արիսակ Սուրմացին: Զանի ուր Կալիպ աբան ծնեացել է: Երէ Տաճարում, Արիսակին ընտրեցին, որոցեզու մեան Տաճացի (Գ Թաճ., Ա, 1-4): Այսօրն մեր Արամ՝ Քրիստոս, Առաքյալի սիրո հանդեպ «ստառ» է և գրեթե «ծեւացած», չէր Տաճարում: Սիմէ [Սուրբ] Կույսի ծնողներ մեա Տաճաւ տարան, և [Արամ], մարդկային ազգից այրողիսի լուսավարականություն Ընքե Տաճարու, սկսեց ջընաճալ մեր սիրո ԱրամՏաճաւ և առաց. «Սիրեցիք մեր սեփականում է, սեր եղեցին», որը եւ հարան է խնդրում. «Թողեք մնան եւ իմ սիրո հետ» (Երգ, Բ, 4):

Սիրո կարգը դադանջում է ամեն բանից առավել նախ Աստուծոն սիրել, որի համար էլ [Սուրբ] Կույսը նախ Աստուծոն սիրում ընծայվեց: Այս էր խնդրում. «Թող է՛ք ճանաչե՛ք իմ սիրոյ հե՛ս» (Երգ, Բ, 4):

Չորրորդ Աստուծո սաղմանակը (Սուրբ Կույսի) օրհնակը եղավ: Ինչպես Սողոմոնը մեծ հանդիսավորությամբ Աստուծո սաղմանակը Տիրոջ տունը տարավ (Գլ Թագ., Ը), այդպես էլ Աստուծո անից նուրբական սաղմանակի քաջակալությամբ լուսահաճով մեք փոխարեն տաճարում այս հոգեղեն սաղմանակը գեղեցիկ, ուրովիտես: Այդ օրերին Աստուծո սաղմանակը տաճարում էլ: Ուսիս Սողոմոնին նման մեծն էլ (Սուրբ) Կույսի տաճար մտնելու օրը դարձավոր ենք մեծահանդես տնով մեծ: Խնդրելով (մեք) բարեխաղտություն:

Վերջապես Սուրբ Կույսն ասավ՝ ամա-
յին նախախնամությունք քանձա՞ր
վեց, որդեգիր այնչեղ սրբությունք
անվի, որովհետև սրբին սուրբ եղև է
վայելում, ինչպես [սուրբ] Ներսէ Շնոր-
հալին է առում: «Արիքին [սուրբ] քանակա-
րան է ղեմօք, եւ ճարվածիք» մախուր կա-
յան»: Այստեղից [թուր] ծնողները սովոր-
եցին իրենց զավակներին եկեղեցի աս-
նել՝ կրթությամբ ալուր: Արդ, եթէ Ավե-
լիտս կայարն իր դռներին վեսալուրի
կույսերի մեկիան ունենա՞ն եւ սվել, որ-
չա՞ն էր եւս առավել իրստանայաներին է
վա՞նի խաղալու վարժելը:

Աճխարհաբարի վերածեց
Հրայր սրկ. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԸ

HUFUS

Երբեք մի ունեցեք խարդախություն և կեղծավոր խորհուրդներ, անհավատ ու անպար վարք, որոնք կորուստն պատճառում են: Այլ միշտ ճան հողիկեղծում կրթ յուսավոր սրբությունն անբիժ սիրո երախտիքներով՝ ծաղկելով առաքինասեր վարքով՝ և պակ-վելով հավիկեղծակա հույսով՝ ի գովեստ Աստծո փառքի:

Քանզի, Սուրբ Հոգու կրակով անարատ
սրբության հասնելով, Ամենասուրբ Երրոր-
դության օթեան ենք լինում երկրի վրա

ԱՂՈԹ:

Համազայակ լույս՝ ճշմարիտ լույսից, Աստված՝ Աստծոց, կյանք՝ կյանքից, Բան՝ Հոր և Որդի՝ միածին, անժամանակ, անեղ, անեղի ինչի Արարիչ, որ հաճեցիր լինել մարդու Որդի, և Արարիչը՝ ամբողջ արարած, Բանը՝ մարմին, անեղ՝ եղած, անանկի՝ սակակամացու, մեծո՞ր փոքր, և հարուստ՝ աղքատ, որ սպազմեն Հոր ներքե և մշտնջենավոր էակ՝ մանուկ՝ Կույսից, իմ մանկության կատարելի եղիր։ Զանգի Հու նաե բոլոր իրենց բնության անկատարների լրացնող և Հո զբոլորության և Արարիչ բոլոր գաղախ և իմանալի արարածների։ Իմաստությունը Հոր, տուն ինձ անվանակիր լինել Հո ճշմարիտ իմաստության և իրաճանի՜ր իմաստունանալ ինձ և, անճառելի՜ կատարելությունը, պահիր ինձ հոգով։ Թող իմ հոգովի, ինչպես արժվի, և անվանա կտրությունը՝ լինելու նոր մարդ բեռ համար։ Ե քոյլ մի՛ տուր իմ մեջ կռվել հոգի՜ բյան կերպարանքին և մանությունը՝ ահա տալով ինձ մարդուն, և եթե այն երբեմն ընդունել, դժժուր հանքի որպես սգո բուրձ մարդկային ճեղ գեղեցի։ Հաստիարակելի՜ մարդերի տգիտությունը, սովորեցրո՛ւ ինձ և՛ իրաճաններով շարժվել և քոյլ մի՛ տուր և՛ սխալաբու և դուրայանց հասակի երեխայա կան բարեցով, ստահակությամբ շարժվել և՛ քստ Հո աստվածային հեգություն և՛ մեծ անհատականի գործարան, միշտ ըր մերձ լինելու և՛

ՆԵՐՍԵՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ

ԱՂՈԹՔ ՄԻԱԾԻՆ ՈՐԴՈՒՆ

Այլ ամեն կողմից տարակուսանքներով շրջապատված՝ սրտով պոզիվաներն ու ունևորությունները կարծախաբանքն Ջեզ ենք նայելով մեր տկար բնությունը կրած քահանայական պետությունը Հիսուս։ Ո՛վ Հու, որ մեզ համար մեղադարձող եղար, որպեսզի մենք Զեզնով երկար դարձանամք։ Ո՛վ Հու, որ մեզ համար երկար լիք եղար, որպեսզի մենք Զեզնով երկար լիքներ լինեք։ Ո՛վ Հու, որ մեզ համար համարաշատ եղար, որպեսզի մենք Զեզ մաշակեցինք։ Սրբվենք։ Տո՛ւ Հու ցավերով լի Մարմինը՝ ամենայն սրտի սրբաբար կերակուր։ Մատուցված կիր Հո Արյան ամենը վտակը՝ կարեցնելով հացուրդ ամենությունան մարդկանց որդին։ Մեկնիր աշխարհի ծովուն բազկամենով Հո փոխական խաչը՝ առ Զեզ երկ հանուն Աստուծոցից շնորհի, սպիտի, լվված մեղք

Որովհետև բոլոր սխառնքների և առաքինությունների զարդը տեսանելի և անտեսանելի՝ հոգու և մարմնի սրբությունն է:

Ամենայն արդարության եւ արիության թագը եւ պարծանքների պատկը միշտ սրբությունն է: Եւ երկնավորների ու երկրավորների բոլոր դասերի փառքը, պատիվն ու մեծաւորանքը սրբությունն է, որը մեծեցնում եւ հարստացնում է դարձնում Լքիտոս Աստուծոն եւ բոլոր երկնային զորքերին:

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՍԱՐԿԱՎԱԳ

ԱՂՈԹՔ ՈՐԴՈՒՆ

ինձ Քո շնորհների պահպանիչ գոյությունները Քո ծառայի կենդանի փրկության համար: Եւ Քո կամքի քաղցր սիրո հաճությանը թող հանդիսարվեն հոգու մարտերի բնական ընդդիմություններից, նաեւ հմուտ լինեմ պատերազմելիս Քո գլխավորությանը եւ Քո անհերքելի, ամենահաղորդ գործությանը անվերջ սպասելով առանց Քո կողմից լրվելու:

իճճ հե՛ն եղիք. Տե՛ր իմ, մեճելիս եմ արքմա-
նալիս, տանք մատչելիս եմ ճանապարհ գնալիս
եմ շնորհիք իմ կառաքելիք ով բոլոր գործերի
ի փառս Ըո եմ ի հաճությո՜ւն Ըեզ թող իմ խոս-
քերը Ըո օրեմքները լինեն, եմ ինձ հոգի՛ն Ըո
պատվիրանների շուրջ խոսկա, եմ ամեն տե-
սակ մանկական զվարճությունների փոխա-
նեմ փայլ Ըո սերը բոլորովի իմ հոգու՛մ:
Առատասկան պարզելիք իճճ եմ արտառ. որ
արժանի լինեն Ըո առջեւ կանգնելու որպե՛ս
կատարյալ աղորդ եմ լվանալու իմ մարտիկ
աղտեղությունը, եմ իճճ հանցանք որ գործելի
գործով՝ Ըո պատվիրանները եմ ահալիր ու
սուրը երկշարի մտռանալով, լինեն մարտը եւ
զավաճ աղտեղի մեղադրի ողջ տիմոնիք որպե՛ս
Ըո ծառաներից մեկը: Շնորհիք իճճ, Աստ-
վաճ իմ Հիսուս, արժանի լինել վայելչական
փառաբանություն մատուցելու եմ արժանա-
պե՛ս օրհներու Տեղությունը մեծությունը Հոր եւ
Մորը Հոգու հետ այժմ եւ միշտ եւ հավիտյա-
նս հավիտյանը, ամեն:

ԴԱՐՁԻՐ ԴԵՊԻ
ՍԱՏՎԱԾՆ ՆՈՒՅՍԻ

Էրո հյուսիսից անհիմաատ է, սակայն լռել չես կարող.

[illegible]

Բարձրի դասի ճանաչած ուղյակը դառնում է ինքնին:

Եւ մեծն Աստուծո փառքի լույսով՝ դու կդառնաս անապախ...

Զոռավորի խոսքով հավերժ հոգիները մթազնաժ

Լյուբոմիրսկին ճաշակն հույսի ու Տիրոջը փառապանծ.

Էլ մարտկոցը կսանքի պիտի՞՞ հոգիները անարի,

Փոքի տեղում I ուսուցիչը, համեմատաբար, բաղձալի:

Պիտի տեսչան Լույսը Յիվուչ, Ռազմիս Բաղլու, Բաղլու

Անդրանիկ ՊՈՂՈՍՅ

Սեւանի Վազգենյան հոգեւոր դպրանոց, Գ լսար

ՅԱՆՈՒՆ ԷՄԻՆՅԱՆԻ ՈՒՅԴԱՆՈՒՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԴԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

Հայաստան-Սփյուռք համաժողովի օրերին Նյու Յորքում լույս տեսավ ԱՄՆ Արևելյան բնիկ առաքնորդ Տ. Խաժմակ առք. Պարսամյանի «Հայաստանից Եկեղեցին նոր հազարամյակի սնունդ» ուշագրավ գրքիչին, որից են հազված (փոխադրված արևելահայերի) ներկայացնում ենք մեր ընթերցողին:

Բացահայտ իրողություն է, որ Հայաստանյայց Եկեղեցին այսօր մեր ժողովրդի լայն խավերի մեջ գործող ամենահին և ամենատոհմիկ հաստատությունն է: Անկարելի է անդրադառնալ Մայր Հայրենիքում կամ արտասահմանում Հայաստանյայց Եկեղեցու այսօրվա դերին՝ առանց հասկանալու և գնահատելու անցնող տասնյոթ դարերի ընթացքում նրա պատմական դերը հայ ժողովրդի կյանքում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԵՎ ՀԱՅ ԺՊՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՇՈՒՄՎԱԾ ՄԵԿ ԱՄՐՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ

Ինչպիսին էլ որ լինեն մեր համոզումները և կեցվածքը կրոնների մասին, չախտել է ուրախ, որ Հայաստան ներթափանցող բրիտանոնությունը արդեն չորրորդ դարում ստացավ յուրահատուկ հայկական նկարագիր և դարձավ հայկական իրականության և ինքնության մաս և բաժին: Այս մասին երկար անդրադառնալու կարիք չկա, որովհետև մեզինչ տասնամյակներ առաջ՝ այս դարի սկզբին, Նիկողայոս Ադոնցի նման տիտանը փաստացի կերպով ցույց տվեց հայ ազգային եկեղեցու գոյատևումը և հաստատումը արդեն չորրորդ դարի վերջում:

Հայաստանյայց Եկեղեցին և հայ ժողովրդը միաձուլվել են դարձել էին մեկ ամբողջություն արդեն հինգերորդ դարի սկզբից, երբ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետը ստեղծեց հայոց այրուքի ու օտնոյվ մեր հայկական ինքնությունը համընկ մի տարրով ևս եւ մեզ, որպես ժողովուրդ, անխնայ դարձնելով գերեզմոր դրացի ժողովուրդների կազմերում: Այդ երանելի օրերից սկսած Հայաստանյայց Եկեղեցին և հայ ժողովրդը միասին դիմադրեցին Սասանյան պետությանը՝ Սուրբ Վաստանյան գործակարծիքի առաջնորդությամբ: Երկու պատմիչի կողմից «Հայոց պատերազմ» որակած դեպքը ծառայեց որպես օրինակ և սկզբունք հետագա սերունդների համար, որոնք չգաղտնադրեցին եկեղեցին հայ ժողովրդից:

Հայաստանյայց Եկեղեցին երբեք չունեցավ և այսօր էլ չունի կոնքրետական կառույց: Հայաստանյայց Եկեղեցին պատկանում է բոլորին, այսինքն՝ հոգեւորականությանը և ժողովրդին: Հայ ժողովրդը և հայ հոգեւորականությունը միասին պաշտպանեցին եկեղեցին, քրիստոնեական կրոնը և հայ հայրենիքը՝ չորրորդ դարից սկսած մինչև Սարգսյանպատմ: Հինգերորդ դարում, երբ Վարդան Մամիկոնյանի կողմից կոլեցիոն դեմոկրեցիան, Սարգսյանպատմում են ներկա էր հոգեւորականությունը՝ գլխավորությամբ Գարեգին Հովսեփյանց նախկինպատմ: Որ հետագայում Ամերիկայի բնիկ առաքնորդ ընդունվեց և ազա բազմեց Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսական գահին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏՈՒՄԸ ԵՎ ԱՄՐՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ

Հայերենի այբուբենը, մեր ոսկեդարյան շրջանի մատենագրությունը, մեր դասական գրականությունը՝ իր հունարան դարձրեց, արժանի դարձավ և այնպիսի շրջաններով, արդյունք են Հայաստանյայց Եկեղեցու ծնունդ խնդրված շարժումներ:

կանգնել մեր ժողովրդին, մանավանդ այն երկարատև դարաշրջաններում, երբ պետականությունը գրկված էր մեր նրկյուր և ներառյալ պարսկական, բյուզանդական և իսլամական այնպիսի պետություններին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԴԱՅԱԿ, ՋԱՆԱԳՈՒ ԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆ

Հայաստանյայց Եկեղեցին մեր ժողովրդի բոլոր խավերին ծառայող, նրանց հոգեւոր կարիքներին հասնող ամենածողովորդական հաստատությունն է եղել անցյալում և այսօր: Հայությունը, ուր որ գաղթել է միջնադարյան շրջանում, իր հետ տարել է իր սիրելի եկեղեցին և եկեղեցական ավանդույթները: Դրանց վրան էին Կիլիկիայի բազմաթիվություններ և Փոքր Ասիայի, Արևելյան Եվրոպայի, Դրիմի, Մերձավոր արևելքի, Պարսկաստանի և այլ վայրերի հին գաղութներ, ուր մեր նախնիները հաստատել են եկեղեցի, վանք, գերեզմանատուն, հոգեւոր դպրոց և այլն: Հայաստանյայց Եկեղեցու հովանու ներքո Սփյուռքի հայությունը դիմադրել է ուժացված վտանգին և պահել է իր հայկական ինքնությունը: Իսկ երբ բռնադատվել է հեռանալու Հայաստանյայց Եկեղեցու ծոցից, կորցրել է իր դիմադրականությունը և հայկական ինքնությունը: Իրեն դրա վկայություն կարելի է կոչել Արևելյան Եվրոպայի մեր գաղութները, որոնք դիմացան դարեր, բայց չուներ ձուլվեցին, երբ դավաճափոխ եղան:

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում համայնքները հաստատվեցին տասնիններորդ դարի վերջերից սկսած, երբ Հայաստանում տիրող տոնտեսական ծանր պայմաններից, բուրբակյան հալածանքներից, համոզյան կոտորածներից և Մեծ Եղեռնից փախուցած հայի բնկորներն ապաստան գտան Առլանդոյան ասպնջական ավիերում և տասնամյակներ շարունակ ապրեցին իրար մոտ՝ հայաբնակ բաղնոց ունեցող արգելափակումներով: Հայրենի երկրից եկած սերունդն ուներ պարզօրինակ ընկերային կյանք՝ ծխական եկեղեցու, հայկական կազմակերպությունների և կուսակցական ակունքների շուրջ: Ամերիկայի առաջին սերունդը, նյութական տեսակետից բարգավաճ վիճակի հասնելով, տարածվեց տարբեր վայրեր և հեռացավ այն բաղնոց, ուր համատեղ ապրում էր սկզբնական գաղթականությունը՝ մտադրելով տասնամյակներում: Մնաց միայն եկեղեցին, ուր այսօր Ամերիկայում ծնված առաջին, երկրորդ և երրորդ

սերունդները հանդիպում են միմյանց՝ լավագույն պարագայում շարաք մեկ անգամ: Ահա պատկերները՝ Նյու Յորքում, Հյուսիսային և Հարավային Ամերիկայում գտնվող բազմաթիվ և ցրված հայկական համայնքներ:

Կարելի է հիշել, որ Ամերիկայի հնագույն գաղթական հանդիսացող Մասաչուսեթս նահանգի Ուստր բաղնոցում առաջին եկեղեցին կառուցելու և հոգեւորական բերելու գաղափարն իրականացվել է 1889 թվականին ժողովրդական համագնակությամբ: Պաճուխտ հայերը և Առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո հասած մեր ժողովրդի ջարդարկոտոր մնացորդը ոչնչից միջոցներ են ստեղծել կառուցելու իրենց տաճարները և դպրոցները, որովհետև հալածապատժ էր, որ ազգը միացնողը եւ պահողը «լեզուն ա ու հավատը», ինչպես հավատալից էր մեր մեծ լուսավորիչը՝ Խաչատուր Աբովյանը՝ կարծես կոստենով իր սիրելի ժողովրդի տեղահանումը տասնամյակներ հետո:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՄԻԱՇՈՒՄՎԱԾ ՄԵԿ ԱՄՐՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ

Սփյուռքում և Ամերիկայում մասնավորապես Հայաստանյայց Եկեղեցին հանդիսացավ այն մագնիսական ուժի, որ կարողացավ ի մի բերել Հայաստանի և Փոքր Ասիայի այնչափ գաղափարներից և բաղադրներից, ինչպես նաև երեսնամյակ վայրերից հասած գաղթականներին, որոնցից շատերը հայեր էին չին էլ խոսում: Եկեղեցին և հավատն այն հասարակաց հայտարարներն էին, որոնց շնորհիվ ցրված հայերը, այլ մեծ բազմաթիվ մշակույթների հզոր ազդեցությամբ, կարող էին միանալ և հաղորդակցի դառնալ իրենց հայրենի կրոնական և ազգային ավանդույթներին, հայ լեզվով, այլ վայրերում բնակվող ազգակիցներին և մանավանդ հայ հայրենիքին: Սույն բերույթը դեռ մինչև այսօր նման էր մեր համայնքներում, ծխելու և եկեղեցիներում: Մեզ մոտ՝ Ամերիկայի Արևելյան կողմում, կան բազմաթիվ նոր գաղթականներ Ռուսաստանի հեռավոր բաղնոցներից, Կենտրոնական Ասիայից և Ադրբեջանից, որոնք իրենց հայ քրիստոնյայի հոգեւորությունը ջանում են վերագտնել Հայաստանյայց Եկեղեցու գրեթե մեր: Անցյալում թուրքիայից, Բալկանյան երկրներից, Մերձավոր արևելքից, Պարսկաստանից և Հայաստանից հազարավոր գաղթականներ, զուլ Ամերիկա, ափ էին առնում Հայաստանյայց Եկեղեցիների հյուրընկալ գաղթիկներում՝ կապել հաստատելով տեղացի հայերի հետ: Թեպետև մեր մեծ և փոքր ծխելու հայությունը համալս միատուր էր և երբեք չի եղել, բայց ամեն տեղ մույնն են եկեղեցու լեզուն, տարբեր պատարագ, «Հայոց մեր» ու «Տեր յորդանան» և մանավանդ եկեղեցու արեւելում Ս. Էջմիածնի միջոցով դեպի Մայր Հայրենիք:

Ինչպես դարերի ընթացքում, մույնպես էլ Սփյուռքում, մանավանդ Ամերիկայի մեր համայնքներում, Հայաստանյայց Եկեղեցին շարունակում է հարձակվել փոխվող ժամանակներին և տեղական պայմաններին: Եկեղեցու կերպով գործնական բայերը առավել ուշադիր լինելով միաժամանակ, որ նշանակալից անգամ չփոխվի իր դարավոր ավանդությունից և ազգային ոգուց:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԵՎ ՀԱՅ ԺՊՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԻԱՇՈՒՄՎԱԾ ՄԵԿ ԱՄՐՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանյայց Եկեղեցին մեծ դեր ունեցավ արտասահմանում և Ամերիկայում այն օրերին, երբ ավետական կարգից պատճառով կապերը գրեթե խզվեցին հայրենիքի և Արևմուտքի միջև: Եկեղեցին իսկապես կամուրջի դեր կատարեց այդ ժամանակի շրջանում՝ քսանական թվականներից սկսած մինչև վարստական թվականները: Արտասահմանի հայությունն այդ օրերին Հայաստանում տիրող կայտության մասին հավաստի տեղեկություններ էր ստանում հոգեւորական և աշխարհական ներկայացուցիչներից, որոնք մասնակցում էին Էջմիածնում մեր ընդ մեր գոյամարդկ եկեղեցական ժողովներին:

Ստալինյան ծանր օրերին և երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ընթացքում իսկ արտասահմանի Հայաստանյայց Եկեղեցին ստատար հանդիսացավ հակահամալսական պայքարին՝ անդրադառնալով մեր ժողովրդի կենսական շահերին: Մեծամուտ հայագետ Գարեգին Հովսեփյան արքեպիսկոպոսի գլխավորությամբ, որի առաջնորդական արուն այսօր եւ են գրավում համեստաբար, ամերիկահայոց թեմը, մյուս թեմերի հետ միասին, հանգանակություն ձեռնարկեց «Մասունցի Դավիթ» տանկային գորսայանի ի նպատակ, և այդ ժամանակի համար խոշոր գոյմար գոյացավ, որ փոխանցվեց Էջմիածին՝ Գերոց առք. (ապա կարողանալ) Չորեքշաբթի: Արտասահմանի հայությունը այդ բայով պատճառ հանդիսացավ, որ սույն պատճառ կառուցարարները բարդացված գտնվել Ս. Էջմիածնի հանդես և որոշ արժանություններ տա: Սփյուռքում սեն խանգավառություն ստեղծեց 1945 թվականի կաթողիկոսական ընտրությունները, նախկինպատմական ձեռնադրություններ և մեռուին օրինությունը, և երկար տարիներ ի վեր խլված կապը վերանորոգվեց Ս. Էջմիածնի և հայրենիքի հետ: Այսպիսով ավելի սերտացան կապերը Ս. Էջմիածնի և հայրենիքի հետ՝ հակառակ սարսափալից պատերազմին և անբարյալացական մի շարք պայմաններից: Հայաստանյայց Եկեղեցու այս ջանքերի շնորհիվ 1930-ական թվականներին Ամերիկայում ծնված և մեծացած երիտասարդությունը, որ այսօր մեր թեմի ավագ սերունդն է, կապվեց Ս. Էջմիածնի և մայր հայրենիքին: Երբ չլինեք Հայաստանյայց Եկեղեցին, այդ երիտասարդությունը հավանաբար իսպաղ կորցրած կլինեին, և այսօր Հայաստանը Ամերիկայում գորավոր գաղթը չէր ունենա և կզրկվեք բարեբաղներից և բարեկեցությունից:

Արտակարգ գործունեությամ մի շրջան եղավ հանգուցյալ Վազգեն Ա մեծազոր հայրապետի պաշտոնավարության բովանդակ տեղությունը: Իր երիտասարդական հասակում բարձրանալով հայրապետական գահ՝ նոր կարողություն իր բարեկեցական սահմանափակումներին՝ Վազգեն հայրապետը բարեկեցական արտասահմանի թեմում, մասնավորապես Ամերիկայի Արևելյան թեմ, ուր իր ներկայությամբ անճախընթաց խանդավառություն ստեղծեց:

ՄԻՋԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՆՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՈՈՄԻ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՊՈԴՈՍ Բ ՊԱՊԻ
ԱՅՅՐ ՎՐԱՍՏԱՆ

Համայնքային վրաստանի Հանրապետությանը եւ վասիլիայի միջոց երկրամբ տայանամ-վասիլաւորութեան՝ ձեռքի դադար Հոգիական վրաստան իր հովականաց աջցելութունից հետ-տեղեւորեմի 8-ին, ներկայաց ապով ժամա-կան վրաստան մայրաքաղաք Ներկիայ: Եւրիքի Մերութեան աջի օրը համընկել եւ «Երկաթային արգելաշար» անվան սակայնի բեռնիկայ վասիլիայի վերանման տասնամիկակից, որի կա-րակցութեան օգտնականայանուն իր սկզբ-նամի կարծ անալիսի ժամանակ ժաման ա-նել եւ «Եւ որայն եւ, որ վրաստան մասն-նել այս ճեւանակալից օրը»: Նա ման եւեղ եւ, որ եղորար Շեւարդնանեմ, որի հիշելա շրջա-նուն խճճՅ արագոր Նախարարն եւ, կարեւո-րեւ ի տաղաշել այդ գործընթացուն: Սակայն եւեթ դաղի աջցելութունը վրաստանի եւ ա-րեւելեան խաղախական լայն շրջանակների կողմից դրական եւ գնահատել, այն առունով որ դաղար խարխուլեան եւ վրաստանի անեղո-րեւ դեղիկ Արեւմուտս ինտեգրացունը՝ խոսա-նալով իր վրաստան աշակերտութունն ու օգ-նութունը լիակատար միջնորդն ու բարեխո-րանմալու արեւմտյան մի շարք կազմակեր-պութիւններուն, աղայ Ուղղափառ եկեղեցի-նորն ընտանիքի խիստ մեղաւառութեան եւ նե-թարել վրաց Ուղղափառ եկեղեցուն: Վրաս-տանը Ուումինմիայից հետո երկորդ ուղղափա-րն ճակիկի խորհրդային միութեան առաջին երկրին եւ, որ աջցելութուն կատարեց դաղար Ուղղափառեմի իրենց դժգոհութիւնը եւն ստիպաշելեմ Հիւսէ Մասիսիարիի հանդեմ՝ ա-նել եւ, որ վերջինիս էկունմիկի ձգտումներն լիակց բողբոջել եւն այն մասիցի կ վեր, եւ վրաց եկեղեցին տաշտոնաւորեան դուրս եւ եկե-րեւիցի կարմը մանեւ անկարել եւ, որ հիւս-թն չի կատարեցել կամեցի այդ աջցելութու-նը այնտե, ինչքեան դա արեց Հունաստան-ն ու հավասարակալ ժողովուրդն ու Սուրբ Աթո-ւեան թուր վրամապայտեց բողբոյն մի գորդ-յուն ուղղեցին երկրի հոգեւոր առաջնորդնե-րին՝ տալանեմով մերեւել Հոռմի դաղիկ Հո-նաստան ճախատեմով աջցելութունը:

Յժեռ փրաց եկեղեցու կղերականությունը ավելի քան սառն ընդունեց Դոմինի դաղիղի մեջ վերջինիս ծանուցած դաքսարանի չմասնակցության եւ ոչ մի փրաց հոգեւորական, խնայողական եւ անհատական հետաքրքրվողներին: Գեորգի Կոնյալեանը, խորհրդարանում դաքսոսմանը հայաստանցի, որ դառնի այցելությունը զուգահեռ Կաթողիկոսի այցելությունը է՛ր առանց որեւէ փոփոխական նշանակության», Դոմինանեն Պողոս Բ-ի աղոթքը, թե «Եւ ջերմունք հույս եւ սածուն եւ ամեն ու աղբյուր են, որ համար գործակալությունը մեր երեւել եկեղեցիների մի քան ավելի ու ավելի հոսանք», ունեցած արժանությունը: Շուտով Վափականից Գրասան կարգում է Ջուզեպե Պազոսոս եղիսկապա՝ որը եղյուժ կրացի դեռեւս ցարի կողմից առնվում եւ փակված կաթողիկոսի միաբանությունում:

Պաղի վնասան կասարած աղայերը լայն լայն հարձակություններով Ռուսաց ժողովրդին և Անիի բնիկ զված այն հարցին, թե ի՞նչ է նա մասն ծնո ղաղիկ Ռուսաստան հնարավոր այցելության մասին, կեցին ղառասպախմել է, որ նա հնարավոր չէ, ամադի գոյություն ունեն ղառական կնիդիներ, որոնց լուծման ղառաբանություն միայն հնարավոր կլինի մասնով այդ ծնո պին: Այնքան ժամանակ, որքան որ Կարդիկ կնիդներն իսխախտում է միաբարական օաժանները, ան անհնարին է:

ՊԱՊԻ ԱՅՑԸ ՀՆԴԱՍՏԱՆ

[illegible]

զաղագեսում մասնուզված Պատարագով, որին ներկա էր ընդամենը 20.000 մարդ, Տեղի էր ունեցել Սիմոնի ժառանգական իսկանվան արաբաբնույթի Պատարագից հետո Յովհաննես-Պողոս Բ թաղող հանդիպել է Յնդկաստանի կրոնական առաջնորդներին, որով էլ ավարտվել է Յնդկաստան կասառած վերջինիս ժառանգական 2-րդ այցելությունը, որն ընդհանուր առմամբ դրական է գնահատվել, երբ չի սպասվում թաղման հաջորդական ընթացքը, որին թաղմի ժամանակ օրվացիք էլ վեր Տեղի էր ունեցել Նյու Յեյքի կառավարի։

Հովհաննես Պողոս Բ-ն հնդկաստանու
դպրատանը նվիրակել ուղղված գրություն
մեջ արահայեցել է իր «խորից ցավակցու-
թյունները» արևելյան Օրիսաս նահանգու
սեղի ունեցած անբախել փորձրկ կարակ
ցույթը: Եւ արդիւն է ռուսաւ ընտանիքն
ի համար է միջազգային ռաբէր կազմա
կերթոյթուններին կոչ է ուղղել օգնել կարի
հալորներին: Միայն խախտկան հաւարկու
փորձրկի գոհկի է շուրջ 10.000 եւ ամա
թեւաւ է մնալաւ ամսի հար 1.000.000 մար

ՌՈՒՄ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՑԱԿԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՅՏՆԵԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՏԵՂԻ ՌԻՆԵ
ՈՂԲԵՐԳՈՒԹՅԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Հայաստանի Հանրապետության նախագահի ահմուտով ուղղված հեռագրի մեջ Ռուսադաթարհարբ Ալեկսիբի Բ-ն ասել է. «Մենք հարմարում ենք նախագահ: ՀՀ խորհրդարանում տեղում ենք ահաբեկչական գործողության են ականադրող հարմարական գործիքներ հանվաառիթով Ռուս Ուղղափառ եկեղեցու են անձամբ իմ ահմունքը հայտնում են մեր խորհրդակալությունները: Մերից հարմարում ալեկսիբի ենք ընկնում մեր երկու երկրների ու ժողովուրդների միջեւ գոյություն ունեցող բարկանական կադրերի ամադոմնումը քաղաքացիները: Այս առումով օրհնավոր իբեկությունը հադադամեն փորձը, որը մարդկաներից հարմարում հարմար, ի կարող չհարմար ենք վեճակալն դասադարությունը հանդուրում են իմ ցավակցությունները փոխան են կազմադրությանը, խորհրդարանին, հանրապետությանը են գոհվածների ընթանիքների թող մենեհարկը Ասաված ողորմի իրենց հանդերձը»:

ՈՌԻՍԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐԷԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԶԵԶՆԻԱՅՈՒՄ ԵՒ ՆՐԱ ՄԵՐԶԱԿԱՅՔՈՒՄ
ՏԻՐՈՂ ԻՐԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՇՈՒՐՋ

«Ուղղափառ փրկսո՞նյաններ չեն կարող հաջե՞լն մեզի՝ եւ ածօրնության հետ: Այնքան միայր կատարուիւ եւ Չեչնիայի հարկուա՞լոր մարկկանց, ներառյալ փրկսո՞նյան եւ մահնեղական հոգեւորականների, սանաղ կերցնելու, ստանութլորններ, ամեն ֆաղրացիների կէսամներ ու ճնուններ համցործության ծայրակող սանձանդ կուլուն, չէր կարող մնալ անդասախախտ: Սկիւրեկչայանս ալիքի՝ հարակից օբյեկտների ամբողջ Ուսասանի վրա տարածելու փորձ նույնտես կարիք ուներ հզոր հակակոցեցումը: Եւ ինչպէս ինչպէս ինչպէս...»

Այս ամենը նկատի առնելով՝ Ռուս Ռ
դափառ եկեղեցին դաժադանում է ռուս
սանյան դեռական իշխանությունների՝ զի
վորականների եւ օրհանադառ մարմինն
առջեւ դրած հակահաղթելական խնդիրն
առաջ է քաշում և հասարակության մեջ:

450-ԱՄՅԱ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ
ՊԱՌՈՒԿՏՄԱՆ ԿԵՐԶԸ

Սուգսորեզ ֆաղափւն վերջ դրվեց Կաթողիկ եւ Լյուքսեմաք եկեղեցիների միջեւ 450 ամրի տեւած դառախակցմանը: Այստեղ ստորագրեցին «Լյուքսաքման Կարդախաւորելուն» համաժեղ հայտարարագիրը: Այն ներառում է շնորհի եւ քարի գործերի ուսմունքը, որը եւ դաժանմ եր դարձել դառախակցման: «Մենք կիսում ենք միեւնոյն հիմնական ընթրմունք: Աստուծո հեղ հարաբերութեան մեջ միայն ասածաձայնի շնորհ ու սերն է, որ վնորում է: Թեւեւ եղ գործերն ու արարեղեր մարդ արարածների մկանսւն, այլուսմանեղայնի, չափազանց կարեւոր է: Մենք միայն օգտագործել ենք արքեր բաղեր» միեւնոյն հասկաղորդելու արաժախելուն համար», աւել է Լյուքսեմաք համաձայնարային քեղերաղայի էլունեղերի համըմախմբի դաժասխանաւո արեղորիսուն: Յայմարդը:

Լրափառը՝ Բաբկեն սրկ. ՆԱՆՅԱՆԻ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ
ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԵՒ
ԻԿՈՒՄԵՆԻԿ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Ի՞նչ է նշանակում «Էկոմենիկ»

[illegible]

Եկումների օարժույթը, որի կարգավորիչներից մեկը Եկեղեցիների համալսարհային Խորհուրդն է, օալիս է մարդկանց համընդհանուր, համալսարհային հեռակար: Նա կոչ է անում ֆիսունանական Եկեղեցիների՝ լինել սերս միության, հասության եւ համընդհանուր հույսի բաղկադուիչը:

ԷԿՈՆՈՄԻԿ ԵԱՐԺՈՒՆԻ - ԿԵՏՈՒՄԻՆԱԿԱՆ ԺԱՌԱՅՈՒՅՈՒՆ

Ժամանակակից էկոնոմիկայի բարձրագույն առաջադեպ է 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի առաջին ժամանակակից պերիոդը, երբ բրիտանական և ֆրանսիական վարչապետական-արհեստագործական շրջանակներում, միասնաբար արդյուն է ծաղկաբույսը իրենց հետագա զորոգործությունը՝ անցնելով եղած չափանիշների սահմանները։ Էկոնոմիկայի բարձրագույն արդի իմաստակ պերիոդականություն է 1910-ից, երբ ստեղծվել են «Համաշխարհային ռուսոնոմիկայի» բրիտանական ֆեդերացիան և «Համաշխարհային միասնական ռուսոնոմիկայի» (եվրոպայի)։

Էկոնոմիկի հարաբերությունների ծես-
վորման առաջին դաստիարակն առաջա-
րկ կահարեց Գ.Պոլիսի Տեղեկական դա-
րհարը՝ 1920 թվականին: Զանազակա-
ն թվականներին վերջում ծեսավորվեցին ա-
ռաջին երեք միջխիստնական ուղղու-
թյունները՝ ըստ աստվածաբանական
խորհրդերի («Չավակն է կարգ»), ըստ ընդ-
հանուր բխսոննական ծառայութուն
(«Կլամն է գործունեութուն») և միակի-
նութւնութւն («Միջազգային միասինեա-
կան խորհուրդ»), որոնք էլ սկսեցին սար-
ձնել էկոնոմիկի գաղափարն աշխարհու
մէն:

1937 թվականին եկեղեցական առաջնորդներ որոշեցին ստեղծել եկեղեցիների համաժառանգային խորհուրդ (ԵՀԽ), սակայն Եկեղորդ համաժառանգային դասերազարմի դասավանդում այդ ուղևուրդ չկայացավ մինչև 1948 թվականի գոգոսուրդ, երբ Ամստերդամում հավաքվեց Ուղղափառ, Յիմարելեյան, Ամգլիկան, Հիմնաթուխի եւ Բողոքական եկեղեցիների 147 ներկայացուցիչ՝ հիմնելու համար եկեղեցիների համաժառանգային խորհուրդը (ԵՀԽ)։

Այդ ժամանակից սկսած աշխարհի բոլոր մայրցամաքներում անող եկեղեցիներ թիվը, ֆինսոնեական միություն ստեղծելու ճանապարհին, իրարից բաժանված եւ օտարացած եկեղեցիների ու հավասացյալների միջև ստեղծել նոր կամուրջներ:

Ազխարիի անճամանն ֆրիստոնեակա-
կազմակերպությունը՝ Հոռոնեական Կաթո-
լիկ եկեղեցին, եկեղեցիների համաժխա-
հային խորհրդի անդամ չէ, բայց արդեն 3
սառուց ավելի է, որ սերտորեն համագոր-
ծակույն է բարորդի հետ:

Ժամանակակից էկունենիկ ԺառԺման ա
ռաջացման Դաիից Ուղղափառ Եկեղեցի
յակիսի դեր է խաղում նրանում:

Եկեղեցիների համալսարհային խորհուրդի նրախապես համալսարհային՝ գերեզմանոցի» ստեղծումը, եւ ոչ եւ ասվածով, որ տրոյուն մեկ ընդհանուր մեկ երեւել, այսին, ու խորացմի իրստեմեական եկեղեցիների խորհուրդայութիւնը, որոնցիկ նրա միմայն մեջ տեսնեն Սուրբ, Ըմիանաւկան եւ Ստաւեական եկեղեցու ընդհանրական իրական ձգտումը: Հանդիմեղով միայն՝ եկեղեցիները գիտակցում են, որ յաճախ միջեւ տակաւ զաւարտակալութեան արդուրն են Սուրբ Հոգու շնորհիկ բազմազան արտահայտութիւններ: Եւ զուրահայն զոգլ արված այս բոլոր գործ

ղուրջունները վկայում են այն մասին, որ «Տեր Հիսուս Քրիստոս Ասված է եւ Փրկիչը ըստ Սուրբ Գրի», ինչդեռ որ հայաստանի Եկեղեցիների համաժառանգային խորհուրդն իր հիմնադրման ժամանակ:

Հասարակական կյանքում եկեղեցու ազդեցությունը ուժեղացնելու նպատակով կունենիկ շաբթոման զաղափարախոսներ ձգտում են մշակել նաեւ «համաֆրիսկ» նեական սոցիալական ծրագրեր», բնական մարդկությանը հուզող հարցեր:

1998 թ. ԱՖրիկայի Չինքաբվե Բաղաճ
սեղի ունեցավ Էկոմենիկ Ժամանակ
մայակյի մկրիված համաժողով, որին մ
ծավ մասամբ մասնակցուեւ Յոյսիս
յին Ամերիկայի եւ Եվրոպայի Եկեղեցիներ
Համաժողովից հետո անցեւ ԵԿԽ-ի անդ
Եկեղեցիներին օրվը, իսկ խորհուրդը դա
ծավ մեծագույնի մի կազմակերպութեան

ԵՅԽ-ի անդամ Եկեղեցիների լուսաբանական կոմիտեի նախագահ Երվանդ Բաբայանը յոթ տարին մեկ անգամ գումարում են խորհրդատուական կոմիտեի նախագահին՝ Երվանդ Բաբայանին, որի ղեկավարությամբ ԵՅԽ-ի անդամները իրենց համակարգում օգտագործում են 150 անդամից բաղկացած կենտրոնական կոմիտե, որի ներկայացուցիչները համընդհանուր են տարածված անգամ:

ԵՅԽ-ի կենտրոնացված գնականը Եվ
գարիայի ծեսն էադրված, ունի 270 մլ
տոնոյ: ԵՅԽ-ի արեկան գործունեութ
ֆինանսական քոյոնե կազմուն Է 40 մ
սելեյարական ֆանեկ: Եկեղեցիներ
ստացված օգնությունը, կամ հաղման
ծարը, կազմուն Է ալլ գումարի 3-4-ը: Ի
հուրը ունի հաե կազմությունում, որ
րոմ ստացվուն Է ալլ կազմակերպութ
ներից, դեպքական Է անհաստան վ
ծավմաներից եւ այլն: Բացի այդ, խո
դն տնտնգրվուն Է եւս 50 մլ. ՍՍՍ
լար՝ մեկ արվա ընթացքում հայտնե
կող առաեկական գործունեության, այլ
կեղեցիներին արվելի օգնության եւ
խարի արքեր մատերուն համեղարյու
րակ հեւ տարիկ ծրագրի առավել գ
ույուման համար:

ԵՅԽ-ի ազգային խորհուրդներ կան 1 մարյա 90 երկրներում, որը համագործակցության լայն հնարավորություններ է ընդունում էկոնոմիկայի համար:

Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին գլխի մասնակցություն է ունեցել էկումենիստական ժողովում, որի արդյունքում հասկացվեց, որ հայ առաքելական եկեղեցին պետք է միանա ժողովին:

Ա եւ Գարեգին Ա կաթողիկոսների ավան
Այժմ ԵՅԽ կենտրոնացվան խորհրդի ասե
ղեան է Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողի
Արամ Առաքիւն:

1997 թվից Ս. Էջմիածնում հաստատվել է ՀՀ Ֆայասամին նվիրված կլոր սերվ գրասենյակը (սնօրեն՝ Կարեն Նազարյանը) զանազան ծրագրեր իրականացնել զգալի աժիտանալ եւ ճանուն Ֆայասամ սոցիալական եւ ճնստական աշակցւոյն զուգարեւելու զորոնս:

1999 թ. սեպտեմբերին Կլոր սեղանի շոգով երեւանում հիմնադրվել է էկոնոմիկայի և տնտեսական կենսոլորտի (ԵՊՆ) ասոցիացիան:

Ռուզաննա ԳԱՐՐԻԵԼ
ԷԼՈՒԵՆԻԿ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐՈՒԹ

Ամեն տարվա նոյեմբերի երկրորդ կիրակին Արագածոտնի մարզի Արուն գյուղում տոնակատարություն է՝ Ս. Գրիգոր եկեղեցու ուխտի օրը։ Արունը հիշատակվում է դեռևս Ե դարից որպես արքայական ձմեռանի զորակայան։ Է դարի 60-ական թվականներին Գր. Մամիկոնյանն իր կնոջ՝ Հեղինեի հետ կառուցում է Ս. Գրիգոր փառալուծ եկեղեցին։ Նոյեմբերի 14-ին Ալեմայի «Ս. Մեսրոպ Մաշտոց» կիրակնօրյա վարժարանի ավարտական խմբի սաներն ու երգչախումբը, վարժարանի տնօրինիչը՝ Անահիտ Կնյազյանը, վարժուհիները, Աշոտ սարկավազի ու Գեորգ ղուրիի ուղեկցությամբ, մեկնեցին ուխտագնացության։

հուշայան, խաչքարերի պատմության մանրամասները։ Դեռ օրը չէր կիսվել, իսկ գյուղի կենտրոնում՝ եկեղեցու հարևանությամբ, բոլորի ուշադրությունը գրավել էր լաբախաղացը, որ ժողովրդական պարկապուղիի ու դիտի ուղեկցությամբ տոնական տրամադրությամբ էր սփռում շուրջը։ Ըստ վարժարանի ղեկավարության մախապես կազմած ծրագրի՝ սարկավազն ու դպիր ժամերգություն արեցին, ու դարեր արարողություն չտեսած պատերի կարծես շնչեցին լիարյուն, լուռ ծայնակցեցին ու մտազգին...

հերն ու երաժշտությունը գերադասեցին եկեղեցու ներսում կատարվող արարողությունը։

Լաբարանի երգչախումբը նաև

ժողովրդական ու ազգագրական երգեր էր կատարում, որ եկեղեցու բակում, առաջին ուսումնական տարվա շրջանավարտ Լուսինի ղեկավարությամբ, մեկ անգամ եւս վեհ ու հաղթական հնչեցրին։ Աղջիկները երգում էին, ու բվում էր, բե թուլեմեր

անց հայ հեծելագործն այստեղ կլինի, իշխանները բազմաթիվ գլխավորություն կսան՝ գլուխ խոնարհելու եկեղեցու խորանի առջև։

Տեղաբնակներն ու հյուրերը գուցե ենթադրեցին, որ հիմա իրենց հավատքի ու հարգանքի տուրք մատուցելու հարյուրամյակներ կանգնում ու հայ ճարտարապետության զարդերից մեկը հանդիսացող Ս. Գրիգոր եկեղեցուն։ Մոմ էին վառում ու աղոթքի բառեր մրմնջում ու վ գիտի՝ ուր են-դայի ու կարիքալիքի համար։

Գյուղում շատերն էին այդ օրը մատուցող արեւ։ Հասկանա՞նք են, արդյոք, մատաղի խորհրդեր, մեծ ցանկություն ու երազանք ու՞րք հայ հետ կապված, դա չէ կարելու։ Կարելու այն է, որ պահպանվել են ազ-

գային տվորությունները, ու դրանք կրթական, կամադրոջանային, կապառվելու հոգեւոր կոդեր, երե գյուղում քահանա լինելը։

Երբ ավարտու քառձրանալուց առաջ թեքվեցին մի վրեջին հայացք գցելու դեպի եկեղեցին, ականջիս մի հեռավոր շշուկ հասավ. «Ուխտեղոր ի կատար...»։

Աննա ԽԱՇԱՏՅԱՆ
կիրակնօրյա վարժարանի վարժուհի

ՎԱՐԴԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԽԲԱՏԸ ԲՈՒՈՐ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

Արարիչն Աստված Իսրայելի մեջ դեռնադիմորթ ժառանգության բաժին չտվեց, այլ նրանք բաժինն էր խորանը ու Ուխտի տապանակը եղան։ Եւ ժողովրդի վրա քահանաներ կարգեց նրանց՝ ժողովրդից տասանորդ վերցնելու ու անարարությունը ու սրբությանը նրան ծառայող՝ հրամայելով վաշխել նրա եկամուտները (տե՛ս Թվեր, ԺԷ, 21-24)։ Երե քահանաները մեղանշում էին, Աստված Ինքն էր անդեցի վրեժն առնում նրանց տանգիլով, համոզմանով ու ճանաչողով։

խանձն ու ատողը, լեզվահին ու բարկությունը իզուր նկողմը, ծուլն ու հարբեցողը, որկրամուկ ու փողոսները, ազաիք, զրգողող ու խաղվարար, որոնցից թող փրկի Քրիստոսը ձեզ, մեզ էլ բոլոր քահանաներին։ Որովհետեւ ով չզգալուց արտով աշակերտն լինի՝ Բրիտանիայի պատարագի, Հուդայի ու խաչողների բաժինը կտանձնի ու ատանայի հետ անշեջ հրում ալքվելով՝ անվախճան կտանգվի։

աշ ժամանակը, ու ամիրավ մարդկանց մեջ էր աղարու, ինչպես որ Աստված ասաց մարգարեին. «Ձգո՛ւշ եղիր, մարդու՛ ուրդի, որովհետեւ կարիքների մեջ ես բնակվում» (Խմմտ. Եզեկ., Բ, 6)։ Քանզի ձեր փորը մեղրը ծանրացնում են, իսկ խրեց չարը վերջնապես։ Այս պատճառով վա՛շ մեզ, ո՛վ իմ որդյակներ, որովհետեւ Քրիստոսը ինչպե՞ս մեր չար գործերի դիմաց բազմապատիկը կպահանջի ու չարաչար ու դառն տանջանքների կհամոզի։

տոնությունը։ «Իսակի, մկրտության ու խոստովանության ժամանակ Սուրբ Հոգին քահանայի միջոցով է շնորհ պարգևում։ Իսկ ո՛վ գիտի, թե սուրբ քահանա ի՞նչ հանդիպում. նույնիսկ հանցավոր քահանան է իր կարգի թեոմոնով ու անիրաժեշտության պատճառով պակասում, մկրտում, հաղորդում ու խոստովանեցնում, ու Աստված ձեզ շնորհ ու բողոքում է տալիս, իսկ նրան, ըստ նրա գործերի պատճառ։

առաջին օրը կիրակին էր, երբ Աստված սկսեց ստեղծել աշխարհը, Մովսեսը կիրակի օրն Աստծու ժողովրդին՝ Իսրայելին, անցկացրեց Կարմիր ծովով, ու Քրիստոսը, Ով Հայր Աստծու սրտի ծնունդն է, կիրակի օրը մեռելներից հարություն առավ։

Եւ ով կիրակի օրը Պատարագի արձակումից առաջ կերակրվե ու ուտում, երբ հիվանդ, մահուկ կամ ծնունդան է ու մեծ կարիք չունի այդ անելու, այդպիսին պոռնիկներն հետ տանգվելու է, որովհետեւ արհամարհեց կիրակին ու Աստծու Որդուն։

Իսկ քահանան պարտավոր է, երբ

Նալեցիք ձեր կարգին ու աստիճանին ու արիացիք, պարտաւոր ու արքունի եղեք մարդկանց մեջ, ու որովհետեւ դուք համեմոյ աղ եք (տե՛ս Մատթ., Ե, 13), ու համեմունք մարդկանց անհամարությունը, ու լույս եք (տե՛ս Մատթ., Ե, 14), որ մարդկանցից հալածում եք խավարը։ Իսկ երբ դուք եք մեղքերով խավարում, ո՛վ կուսավորի ձեզ, ու երբ անհամարում եք, ուսուցիչներ եք լինում։

Այն քահանան, որը գնում է կախարհի, գուշակի ու աստղաբանի մոտ ու հավատում նրանց սուտ խոսքերին, այլևս թող չպատարագի Քրիստոսին, ինչպես որ սուրբ հայրապետներն ասանանցին Նիկիայում։ Նույնպես, երբ գործում է, շնամուն, երգվում ու կամ որեւէ գիր կամ ծրար վերցնում նրանցից, նա իր անձը դնելով է կայել, ու որովհետեւ քահանաները Ամենակա Տեր Աստծու պատգամները, Քրիստոսի լեզու ու աստիճանն են կոչվում, որ ժողովրդին անդադար բարոյում եր Աստծու օրենքն ու կամքը ու որպիսացնում Աստծուն։

Երբայնդե՛ր, նալեցիք առաջին քահանաներին, ովքեր իրենց անձերը դրեցին համուն ժողովրդին, ու դուք էլ այդպես վարվե՛ք՝ ըստ ձեր կարողության, որովհետեւ չար է

Այս պատճառով աղաչում են քահանաներից ու ժողովրդից, որ անարժանություն հաղորդվելուց եւ Քրիստոսին պատարագելուց փախչեք այնպես, ինչպես կրակից, որովհետեւ բոլոր մեղքերը եր անձին են վերաբերում, իսկ նա, ով ճանն սա է գործում, Աստծու լիքն է գործում ու աստվածասպան դառնում։

Կիրակի օրը պատվեցեք բարեգործությամբ, որովհետեւ հարյուրյան ու ազատության օր է։ Քանզի

շաբթիքի առավոտյան կատարելու Պատարագը, որովհետեւ ի վիճակի է (դա անելու) շաբթի ու կիրակի օրերին, որպեսզի ինքը չպատժվի Աստծուց։ Եւ այն մարդը, որ մոտ է լրանվում է եկեղեցուն, պարապ է, մեծ հարկադրանք էր տակ չէ, ու առողջ մտած է (տանը), բայց չէ գնում եկեղեցի ու չէ աղոթում սուրբ Պատարագի առաջ, նա պոռնիկների հետ տանգվելու է, քանի որ սուրբ Պատարագի հաւաղորդ խորհուրդը ոչինչ համարեք։ Իսկ նրանք, ովքեր հեռվում էին ու չինացան ու չեկան սուրբ Պատարագին, չեն պատժվի։

Ուրեմն իմացե՛ք, որդյակներ, որ մեծ բարիք ու անբավ շահ է հոգու ու մարմնի համար սուրբ Պատարագի գնալը, այդ կարծ ժամանակահատվածում Աստծուն աղոթքը ու բշմամիտների ու սիրելիների համար բողոքություն խնդրելը, ինչպես որ Ստեփաննոս էր խնդրում իրեն բարկոտողներին, ու Փրկիչը՝ Իրեն խաչողների համար։ Բայց երբ [մեկը] հայարտ ու յիսակալ սրտով է աղոթում, Քրիստոսը չի ընդունի նրա աղոթքը։

Գրաբարդի աշխատաբարի վերահսկման Արման ՄԱՐԿՍՅԱՆԸ ու Հայկ ՊՈՒՆՅԱՆԸ

Շարունակելի

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
Կրճական, մշակութային, լրատվական երկաթաբաթերթ
Գլխավոր Սար Աբու Սուր Եղմաճին
Դատարակիչ՝ Ս. Եղմաճին Քրիստոնեական դատարանության եւ Բարձրագույն կենտրոն
Գլխավոր խմբագիր՝ Կարեն Սաթեմսյան
Գրանցման վկայական՝ 624, Դատիչ՝ 69333
Խմբագրության հասցեն՝ Բ. Վաղարշապատ, Ս. Գայանեի եկեղեցի, Քրիստոնեական դատարանության եւ Բարձրագույն կենտրոն
Դեղախոս (0+59) 56780
Արտատպություն կատարելիս հղումը՝ «Քրիստոնեայ Դատարանին» դարձադիր է։
Լույսերն ընդունվում են մեկնագրի վիճակում։
ՄԱՅՐ ԱՅՈՐ Ս. ԵՍԻՍԻԱՆԻ ՏՊԱՐԱՆ
Ստորագրված է տպագրության 26. 11. 1999 թ.
Տպարանակը՝ 2500 **Գինը՝ 50 դրամ**